

Mindenkinél különös figyelmébe ajánlatik a Forty orvos-féle általános SEB-TAPASZ,

mely rendkívüli gyógyereje, elválasztó, érlelő s fájdalmat csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosab s egyszerűsége által leggyorsabb gyógyulást eszközöl különösen bajokban. — Ily bajok a torokgyulladás, légcsőgyulladás, légcsőgyulladás, hörkés-barnaság, hártásnyak (Croup, angina) mindennemű megsértések, harapás, szúrás, vágás vagy égés által támadható s e bek, megforrózások, darázs- vagy méhszúrások, kórk-fekélyek, zuzatok (contusiók) — megelépfő gyors fájdalomcsillapítással — rögzített dagadókat, gümők, tályogok, pokolvar

(carbunculus pastillali magna), megkeményedések, gonyedések, vorkelések, minden mirigybetegség, górvédés fekélyek, fagydagadatok, ujjfagyás, koronmégerek, vadhus, tagszúvadás, csontszú, kiféltetés és megáradások, helyi csúsz, továbbá a szűles folytani labellafekadások, és sebek, fájós fekélyezett vagy már gonyes női mell. — Sok nő már csirában volt emlőráktól, — a különben elkerülhetetlen életvesztéshez sebész műtétnek mellőzésevel — egyedül ezen jeles septapasz használata által menekült meg. Vegre a testbe teljesen bemélyített bármennyű szálka, vagy darázs és méh-fülékné csupán ezen tapasznak rövid idejű használata folytán annyira elötlönik, hogy azután a testből közönségesen szabad kézzel, sebész műtét és fájdalom nélkül könnyen kihuzható, mire a seb gyógyulása nem sokára bekövetkezik.

Ezen megbecsülhetlen gyógyszer, melynek jelesége legbiztosabb egyének számos különös kívánatra bármikor felmutatható bizonyítványai által már régen a legfényesebben elismertettet — rendkívüli, s legkülönbözőbb esetekben megpróbat hatással és feltűnő sikerű eredményeit fogva, melyek használata által még elavult bajokban is életretnek, jól megalapított és elterjedt híret kétségbevonhatlanul igazolja.

A csomagok ára 50 kr. és 1 frt. használati utasítással együtt. Központi küldeményező raktár: **PESTEN TÖRÖK JOZSEF** gyógyszerész úrnál király-utca 7-ik szám alatt.

Továbbá kapható **Pesten Jézovits M.** a „magyar királyhoz“ czimzett kir. udv. és **Scholtz János** a „szentháromsághoz“ nevezett városi gyógyszerárban, és **Pfeifer J.** nál, az ur-utczában a „két matróhoz.“ Botka és társaság a nagy-udv. 45. sz. a. — **Budán: Pichler Győző** kir. udv. gysz. a Krisztinavárosban **Waschek E.** gyógyszer. és a esszárúrdó dohányüzletében. — **Beesben:** Plebán F. Xav. gysz. úrnál (Stock im Eisenplatz) Nr. 1., dr. Girtler gysz., Freising 7. sz., dr. Strasky Vándor raktára Kärntnerstrasse 34. sz. a. — **Aradon:** Szarka J. nál. — **B. Ujfalun:** Nádor J. — **Békes-Csaban:** Biener B. — **Debrecentenben:** dr. Róthschnek V. E. — **Duna-Földváron:** Náhéra P. — **Ezerben:** Plank Gy. — **Schüttig J.** gyógyszerész. — **Eperjesen:** Isépy Gy. — **Ersekújvárott:** Conlechner J. — **Esztorgomban:** Kégl L. — **Gyöngyösön:** Kocianovich J. — **Győrött:** Lehner F. — **Hajoson:** Az ottani m. k. postahivatalnál. — **H. M. Vasarhelyen:** Oblat L. — **Högyeszen:** özv. Fischer Kr. gysz. — **Jósván:** Maléter Alb. — **Kaposvárt:** Schröder S. — **Kassan:** Koregtó A. — **Komáromban:** Grötschel Zsigmond. — **Léván:** Boléman Ede. — **Makon:** Weil M. — **Maros-Vasarhelyen:** Bucher M. — **Miskolczon:** Dr. Csáthi Szabó J. — **Mohácson:** Króit G. — **N. Kanizsan:** Wajdits J. — **N. Szebenben:** Zóher J. F. N. Szombaton: Pátosek R. — **N. Váradon:** Huzella M. — **Nyir-Bathoron:** Szturhá J. Nyiregyháza: Kovács S. — **Paksön:** Malatinszky S. — **Pecsett:** Sipőcz J. — **Podoliban:** Fáy József. — **Poszonyban:** Pisztor B. — **Rimaszombatban:** Hamaliár K. — **Rozsnyon:** Hirsch J. N. — **Sopronban:** Bock Gy. — **Selmeczen:** Vitkovics János. — **Szabadkán:** Bantófer V. — **Szathmaron:** Jurátsko D. — **Sz. Fehervárott:** Braun J. — **Sz. Györgyön:** Mersitz J. — **Szoboszlón:** Beszélő J. — **Szombathelyen:** Ellik E. — **Temesvárott:** Pocher J. E. és Quiriny A. gysz. — **Tétson:** Héder L. — **Ungvárott:** Okolicsny J. — **Vasvárt:** Arady P. és Róssák R. — **Verszetzen:** Guist M. — **Veszpremben:** Ferenczy K. nál. — **Zagrabb n:** Mitlbach Zsigmond. 643 (5-6)

Kolozsvárott: BINDEK K. gyógyszerésznél. **Brassón:** FABICK E. és **GYERTYÁNFY J.** és **FIANAL.** **Hatszegen:** MATEFI B. gyógyszerésznél. **Czernowitzban:** SCHIRCH J. nál.

Főraktár Moldvaországra nevez: JASSIBAN: JASSINSKI A. gyógyszer. **Brailaban:** Olahorszagban: Dr. C. C. HEPITES gyógyszerésznél.

A t. cz. gyógyszerész és kereskedő urak, kik raktárt elvállalni hajlandók lennének, felszólítanak, miszerint a részbeni ajánlataikat ezen gyógyszer készítőjéhez **FORTY LÁSZLÓHOZ** címrevez: Budára beküldeni sziveskedjenek, ki megrendeléseket is pontosan teljesít.

Vidéki bérmentes levelek által megrendelések az árak közzepben beküldése, vagy postai utánvét mellett tisztánt és legpontosabban becsülnöketek.

Uj üzlet. Az ujonnan nyitott, **Uj üzlet.**
„A takarékpénztárhoz“
czimzett norimbergi-, diszmit- és rövidáru-kereskedés egyetem-utca 2-dik szám, a pesti takarékpénztár új épületében dúsz választékban ajánlja a következő czikkeket:
Ajánldékokhoz és gyakorlati használatra alkalmas diszmit-tárgyakat, penz-, szivar-, levellerczakat és egyéb bőr-árakat, utazótáskákat, pénztárcákat, dohanyzó-szereket, szappanokat és az illatszerek egyéb kedvelt nemét.
Rövid-árakat, nevezetesen kitűnő minőségű kőfé- és varró-pamutokat, czérszemes kelleket.
Uri divatczikketeket, nyakkendőket és sálvokat, ing-kallérokat, ujjelöket, ujjelő-gombokat stb.
Játékszereket minden koru gyermekek számára. 671 (4-4)
Tékintettel a jelen évszakra pedig: Téli fejkötőket, mellfedőket, gyermek-öltönyöket stb. horgolt gyapotról, nemez-czipőket, rugany szőcsipőket, fűtő-szereket, fa- és szén-kosarakat, s a háztartás sok egyéb czikkét **legelőszöbbrá szabott határozott árak mellett.**

TÜRSCH F.

váczi-utca 19. sz. a „Nagy Kristóf“ mellett.

fehérneműek, csipke- és menyasszonyi-készletek raktárából.

Kész öltözékek és menyasszonyi ruhák.

A derek mérték szerint készítették, az alj mindig a legutolsó párisi divat után. Vidéki megrendelőknél kérem a mértéket Centiméterrel mérve vagy egy jól álló derekat, a ruhaalj előhossza mértékét, s a netalán egyéb megjegyzésekkel együtt beküldeni. 1 moll öltözék, kész derékkal, övvel és alsó szoknyával együtt, 30, 36, 45, 50, 60 forint és feljebb. 1 tarlatán öltözék, övvel és alsó szoknyával együtt, kész derékkal 30, 36, 40, 50 forint és feljebb. 1 menyasszonyi moll öltözék, myrtussal díszítve, 40, 50, 60, 70 ft. és feljebb. 1 menyasszonyi öltözék, illusionból vagy brüsseli túllból, myrtussal díszítve, 70, 80, 90, 100 forint és feljebb. 1 menyasszonyi atlasz vagy tafeta öltözék díszítve 100, 120, 150 forint és feljebb. 1 menyasszonyi sima fűtyöl 2, 75, 4, 5 forint; hímzett 4, 75, 6 — 20 ftig. Az említett szöveteken kívül más szövetekből is készíttetnek ruhák. Nagy választék mindenféle crinolinkból, különösen estélyi öltözöttekhez ajánlom az aszályos crinolint, darabja 7, 8, 12 forint. Legújabb fehér lézör alsó szoknyák 4, 5, 6, 8, 10, 12 forint. 634 (4-6)

Az általánoson jonak elismerté vadot! s egészen frisen érkezett

SCNEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP

meil- s tüdőbetegek számára.

továbbá: rekedtség, náthaláz, ingerkőhögés, mellszorongás, elnyákódás, torokgyulladások s nehéz légzés ellen, — mindenkor friss minőségben kapható: **PESTEN: Török József** gyógyszerész úrnál a király-utczában, dr. Wagner D. gyógyszerésznél a vaczi-uton. **Thalmayer A. és tarsa,** — **Oszetzky F.,** — **Schirk J.,** — és **Gerhardt A.** uraknál.

BUDÁN: Schwarzmeier J. gyógyszerész úrnál. **Aradon:** Probst F. J. **Aszódon:** Sperlagh J. gy. **Bajan:** Klenautz J. **Brassóban:** Gyertyánfy Fabiok és Jekelius gysz. **Battonyan:** Bignio K. **Belgradon:** Nicolacovics test. **Bezerceden:** Dietrich és Fischer. **Bonyhádon:** Kramolin J. gy. **Brassóban:** Fabiok Ed. **Csakortanyan:** Kárász A. **Csütön:** Borsay F. gysz. **Debrecentenben:** Gölt N. gy. **Deesen:** Krémer S. **Detfan:** Braunmüller J. gy. **Devecesben:** Hoffmann B. **Eszéken:** Kawilowicz gysz. **Eperjesen:** Zsembery Ign. **Ersekújvár:** Conlechner Ign. **Ezerben:** Wessely gysz. **Eszéken:** Thürner fiai és Desslathy gyógyszer. **Győrött:** Brunner F. **Gyulan:** Lukács gysz. **Haezfeld:** Hagelschmidt V. **Hatszegen:** Matesy B. gysz. **Ipolyacson:** Mikulási T. **Jánosbázan:** Kunz gysz. **Jósván:** Maléter gysz. **Kaposvárt:** Schröder J. gy. **Köszegen:** Strehle gysz. **Karolyvárt:** Benich J. **Kis-Martonban:** Kodolányi gysz. és Spatay A. **Kassán:** Eschwig E. **Késmark:** Genersieh C. és A. **Keeskenetén:** Papp M. **Karanszebenben:** Weber A. gy. **Karolyfehérvárt:** Fischer Ed. gyógyszer. **Kolozsvárt:** Megay M. C. **Körmöczön:** Draskóczy gy. **Karolyfehérvár:** Fischer E. **Kubinban:** Stojánovics. **Kun-Sz. Miklós:** Stóits A. **Lugoson:** Arnold J. **Mediason:** Breiner K. **Mosonban:** Pranter J. gysz. **Miskolczon:** Spuller J. **Mitrovicz:** Krestonosyias A. **Mohács:** Pyrkér Gyula gy. **Marosvasarhely:** Jeney gy. **Munkácson:** Gröttler J. **Mohácson:** Kögél D. **Nagybányan:** Horacsek J. **Nezsideben:** Fuchs J. **Nyitra:** dr. Lang E. **Nyiregyháza:** Hönseh Ede gyógyszer. **Nagy-Beeskeréken:** Nedelkovic és Haidegger. **Nagy-Kanizsan:** Welich és Lovack gyógyszer. **Nagy-Karoly:** Schöberl C. **Nagykikinda:** Komka A. J. **Nagyváradon:** Jankó A. **Nagyszombatban:** Pantoschek B. gyógyszer. **Oroszbázan:** Vanyeg M. **Panosovan:** Graff gysz. **Pecsett:** Kunz Nándor. **Pösegan:** Balogh gyógyszer. **Putnokon:** Szepessy gysz. **Poszonyban:** Schneoberger és Dussil gysz. **Rosnyon:** Pösch J. gysz. **Rimaszombat:** Hamaliár Gy. **Ruman:** Mihatinovitz S. **Uekason:** Boromi K. gysz. **Szabováros:** Sándor R. gy. **Szabadkán:** Hofbauer I. gy. **Sz. Györgyön:** Ötvös P. gyógyszer. **Sopron:** Voga és Rupprecht. **S. A. Ujhelyen:** Deutsch J. **Sasvár:** Mücke A. gy. **Szegesvár:** Mischbacher J. **Szerajevóban:** Gyulcska N. G. **Székelyen:** Kubányi F. **Szombathelyen:** Mittermayer gyógyszer. **Székesfehérvár:** Say R. gyógyszer. **Siklósan:** Nyers S. gysz. **Szathmaron:** Juracsek D. **Szent-Miklósan:** Haluschka P. gyógyszer. **Szarvason:** Réthy V. **Szetesen:** Eisendorfer G. gy. és Prohaska Gyula. **Temesvár:** Kraal és Roth gyógyszer. **Tokajban:** Krötzer A. gy. **Tordan:** Welits és Wolf. **Tatan:** Nierit F. gysz. **Török-Szent-Miklós:** Pilloss M. **Trensenben:** Simon A. gy. **Unghvárt:** Tolendy gysz. és özv. Benesch P. **Ujvidéken:** Schreiber F. **Varannon:** Elhádr gysz. **Veszpremen:** Fremmel. **Vácson:** Trager A. **Varasdon:** Halter gysz. **Verszezen:** Herzog gysz. **Zimony:** Ivánovics és fia. **Zalatnan:** Mégya Gyula. **Zombor:** Stein fia Márk. **Zentán:** Wuits testvéreknél.

Egy üveg ára 1 forint 26 krajczár. 644 (3-6)

Ugyanezen bizományos uraknál kapható:

Legjobbfele **tyukszem-tapasz,** Schmidt os. kir. főorvostól, egy skatalya ára 23 kr. **Dr. Behr ideg-extractusa,** az idegek erősítésére s a test edzésére ára 70 kr. **Dorsch-majolaj,** valódi gyógyszer. Lohry és Parton-tól Urechben, a skrefulak s borkütegek sat. gyógyszerására. Egy üveg ára 1 ft. **Stiriai Stub-havasi-növény-nedv** mell- s tüdőbetegek számára. Egy üveg ára 87 kr.

Die „Zeitschrift für gerichtliche Medicin, öffentliche Gesundheitspflege und Medicinal-Gesetzgebung“ bringt in Nr. 48 vom 27. November 1866 über „Schneobergs Kräuter-Allop“ Folgendes:

„Der aus Alpenkräutern bereitete „Schneobergs Kräuter-Allop“ des Herrn Apothekers Bittner in Gloggnitz, und Franz Wilhelm, Apotheker in Neunkirchen, ist bei allen katarrhalischen und entzündlichen Krankheiten der Respirations-Organen ein vorzügliches Unterstützungsmittel. Er mildert besser als alle anderen Sympartien jeden Reiz im Kehlkopf und wird bei acuter und chronischer Heiserkeit, bei empfindlichen Affectionen der Schlingwerkzeuge, beim Lungen-Katarrh, dem Keuchhusten u. s. w. wegen seiner vorzüglichlich einhüllenden, besänftigenden und reizmildernden Eigenschaften mit günstigem Resultate angewendet.“

Főraktár: **BITNER GYULA** gyógyszerésznél Gloggnitzban.

Pest, december 5-én 1869.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyszer hasábotott petit sor vagy annak helye egyszeri ígtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígtatásnál csak 7 krba számítottatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmegyeket elfogad Bécsben: **Oppelk Alajos,** Wollzeile No. 22. és **Hansenstein és Vogler** Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígtatás után 30 krajczár.

Körösi Csoma Sándor.

(† 1842.)

Ki életét valamely eszményi nagy célnak szentelé, kivált olyanoknak, mely a sokaság vágyai s eszmekörén kívül esik, készen lehet arra, hogy törekvései, hallatlan erőfeszítései, teljes önfeláldozása közönnnyel fogadtatik vagy épen neveltség tárgya lesz; s ha nem érhetet el a célhoz, mert azt igen is magasban tűzte ki, s mert korlátolt ereje, nem támogatva senkitől, még a közrésztvétől sem, felúton megtörött, bizonyos lehet, hogy gúnyos vállonitással kísérik sirjába az „életre való“, „gyakorlati emberek“, s eléggé megérdemelték, hogy „elrejtve“ legyenek.

Hagyján. A cél, melyet ő maga elébe tűzött, mind több s többek lelkében virad föl idővel; önállózatának becsett érezni kezdik; s az eredmény, melyet küzdelmei árán kivivott, ha töredék is az egészhez képest, melyet célzta, — lépesővé válik tovább emelkedésre azoknak, kiket hasonló czélok lelkesítenek még utána. Vagy fáradhatlan küzdelmei, ha nem érheték el eredeti céljokat, más nem kevésbbé hasznos eredményt gyümölcsözének, melynek az utókor szintugy örvend és tapsol, mint a mesebeli fiúk, kik apjuk elásott kincsét keresték kertjökben, s azt ugyan nem, de annál becsesebbet találtak: a munka szeretetét.

Sekkor következik el a küzdelekhatalatlansága, bár ő rég sirjában nyugszik már. A maradványok tiszteli és ünnepli nevét, munkáját épületanyagul felhasználja a tudomány, s küzdelmei és önáldozata buzdító s követendő példányul idéztetnek.

E gondolatok támadtak lelkemben, önkénytelenül, midőn a távol keleten, Ázsia közepén, évtizedek előtt elhunyt honfitársunk Körösi Csoma Sándor utolsó átiról, a hirves angol Campbell tudósításá közzé velem tudós utazónk Vámbéry Armin, ki azt egy akadémiai fölolvasásban

futólag említve, többiünk ohajtására már akkor megígéré, hogy mint minket magyarakat különösen érdeklő adalékok, egészen lefordítva, a kalkuttai tudós-társaság évkönyveiből, a hol megjelent, közrebocsátandja.

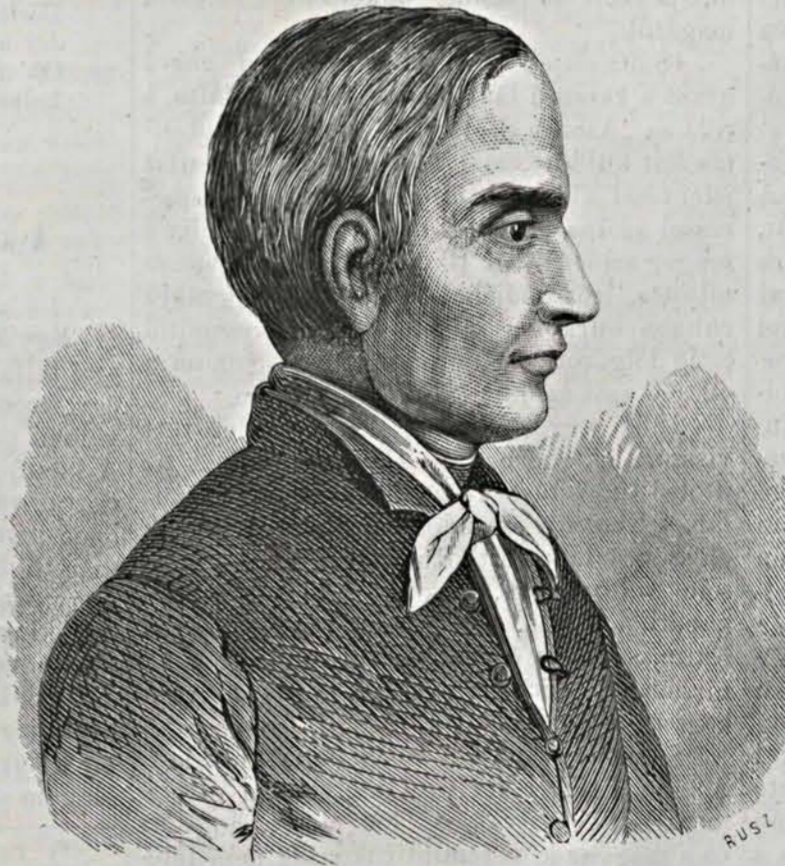
Nem tartom feleslegesnek, ez érdekes közlemény alkalmából, följutitani Körösi Csoma Sándor emlékezetét a „Vasárnapi Ujság“ olvasói előtt. Ő már évtizedek előtt lehajotta fejét a távol Ázsia hantjai alá; munkássága, térben és időben, oly messze

Az első keleti utazó (persze a tizenhatodik századbeli Julián pap óta), ki őseink egykori hazáját, a Nagy-Magyarországot, s netalán még élő rokonainkat keresni keletre, Ázsiába indult; nem üres rajongásával a hazafi ábrándnak, hanem a tudomány egyedül helyes iránytűjével, mely azóta általános igaznak ismertették el: a nyelvrokonság alapján.

Születése helyét és idejét, mely eddigi életiról előtt részint ismeretlen, részint bizonytalan volt, b. Orbán Balázs jegyezte föl „A székely föld leírásában“, valószínűleg anyakönyvi adat alapján. E szerint Körösön (Háromszék) született, 1784-ben, ápril 4-én. Ugyanott kezdette meg, a falusi iskolában, tanulását. Családjá ott ma is fenáll még, s egy épen hasonlevű másod-unokaöccse (K. Cs. S.), e sorok írójának tanulótlarsa, 1849-ben Szeben ostromakor, utcai harcban, golyótól haláltekon találva, hős halált halt.

Csoma a mult század végén (1799.) kezdette meg tanulását Nagy-Enyeden. Szegény kollégista volt, ki, hogy magát fön-tarthatassa, ételhorzó szolgálcskájá lön vagyonosb tanulótlarsának s azért kotszot kapott tölök. Gyermekkoráról keveset tudunk. Első benyomásait, melyek nagygyá fejlődő lelkét táplálták, nem ismerjük. Emlékezetben mindössze annyi maradt felőle tanulótlaróról, hogy szorgalma s szelidsége korán kedvelté tették tanító s tanulótlarsai előtt; nagy elmethetségeket korán nem mutatott, de állhatatos, szorgalmas s kitartó szívós lelkületet.

Annyi bizonyos, hogy a terv, mely élete egész folyamát irányozá, tizennyolcz éves korában már megérett lelkében: keresztül utazni Ázsiát s fölkeresni nemzetünk ott elhagyott maradványait. Két tanulótlarsával együtt érlelé tervet s tett kivitelére fogadták; azok ábrándjait elfűtta az élet s őket másfelé ragadta

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR.

de Csomának, a mit egyszer föltett s elhatározott magában, az egész életére kihatott. Hogy elhatározását nem henyé rajongás, hanem komoly akarat szülte, a módból látszott, melylyel annak fogantatásához készült. Végezte az enyedi tanfolyamot, kevés megszuogorgatott pénzzel külföldre indult s a göttingai egyetemre ment, hol Eichhorn vezetése alatt egész erélylyel fektűt neki a keleti nyelvek tanulmányának.

Kőrösi ép oly tisztában volt magával követendő útja iránt, mint később Reguly, vagy mint a mai tudomány általában. Tudta, hogy őseink észak-kelet felől jöttek, s hogy ez uton indulhasson ő is nyomaikat kutatni, tudva, hogy szláv népekkel találkozik ez utban mindenütt, nagy alaposággal tanulta a szláv nyelveket is, s e végett 1819-ben Zágrábban is töltött néhány hónapot.

Hogy utját mégis nem észak, hanem dél-kelet felé vette, egyedül azért tevő, mert Konstantinápolyba is szándékozott, hogy ott a középkori arab írók műveit tanulmányozhassa, melyekről Eichhornól hallotta, hogy őseink eredetere s kijóhörtelére vonatkozólag sokat jegyeztek föl.

Harmincz éves volt, midőn hazájától búcsút vett, hogy azt ne lássa meg többé! Tíz év óta élt már nagy földadatának, s arra czélzó tanulmányainak, s elmondhatjuk, hogy arra teljesen föl volt készülve, midőn valószínűsítésére megindulna. A körülmények eredeti tervét számtalanszor megváltoztatták egyes részleteiben, de kitértől czélját ő egy pillanattig sem téveszté el szem elől.

Kiindulásáról s útja első szakáról maga következőleg ír: 1825. január 19-én Sabathuban, az angol Kelet-India legészakibb városai egyikében, az ottani parancsnokhoz Kennedy századoshoz intézett őnmertető levelében:

„Oly czéla, mint az enyém, császári utlevelet kapni nem remélhetek, nem is folyamodom érte. Nagy-Enyeden egy magyar utlevelet vevék, bizonyos dolgok ügye alatt Bukarestbe menni, ez utlevelet aláíratam a brassói főparancsnokkal, s november végével (1819) a határt átlépve, Oláhországba értem. A midőn Bukarestbe érkeztem, teremt volt, hogy a török nyelvvel, melyben némi jártasságot szereztem, Konstantinápolyig utazzam. De mivel további kiképezésemre ott kilátásom nem volt, s módom sem vala egyenesen odautazni, 1820. év első napján Bukarestet elhagyám, s január 3-dikán Rustuknál a Duna jobb partjára kelve át, bolgár kereskedőkkel indultam utnak, kik Macedóniából gyapotot hozva, lovaikkal iresen tértek vissza hazájok felé. Nyolcz napi sebes utazás következtében Bulgária fővárosába, Sophiába értünk, a honnan egy más bolgár csapattal 5 nap alatt Philippopolisba, Rumeliába érkeztem. Innen Bizancz felé Adrinápolynak mentem volna, de az ott dühöngő pestis kénytetett az Archipelagus partjain levő Enosba utaznom. E helyet február 7-én elhagyván, s Chios és Rhodos szigetek mellett egy gözös hajóban elvitorlázván, február végével Alexandriába, Egyiptomba értem.“

Czélja volt itt vagy Kairóban huzamosb időt tölteni, hogy — mit Konstantinápolyban akart vala tenni előbb: az arab írókkal foglalkozhassék. De a pestis innen is elűzte s Syria felé hajtotta; Aleppóba ápril 13-kán érkezett. Innen május 17-én indult tovább, s több karavánnal gyalog, ázsiai ruhában, Orfa, Mardin, Mossul városokat elhagyva, a Tigris folyón csónakon ért Bagdádba július 22-dikén, hol Rich angol konzultól némi uti segélyt nyerve, október 14-kén Teheránba, Perzsia fővárosába érkezett.

Nem czélunk nyomról nyomra követni utazóinkat további vándorlásaiiban. „Ha a térképet magunk elébe tesszük (így ír róla,

Kelet-Indiában élő tudós hazánkfia Duka Tivadar) s Bukarestből kiindulva az általa hátrahagyott vonalat, Teheránon, Bokharán, Kabúlon, Lahorán, Tibeten, Lehen, Zemskáron, Sultanporén át, annak végpontjáig, Sabathúig figyelemmel kísérjük, gyakran a legzordonabb, legveszélyesebb utakon látjuk honfitársunkat vándorolni, s bár mindenütt küzdenie kellett, mégis legyőzte az akadályokat páratlan vasakarata által.“

Ez utban tanulta meg a tibet nyelvet és sajátjává tette az egész tibeti tudományosságot, s különösen Zemskárában (Ladák legészakibb nyugoti tartományban) egy tudós láma vezetése alatt, mind azzal megismerkedett, a mi 320 nagy nyomtatott kötetbe zárva, az eredetileg szanszkrit, utóbb tibetire átfordított tanultság és vallás alapjait képezi. Sultanporéban, hova tudós lámájával ennek rokonaihoz ment, egész telet töltött (1824—1825), s itt rendezte az összegyűjtött anyagot tibet-angol szótárához, mely az ő nevét a brit tudományosság évkönyveiben is ismertté és tiszteltté tette.

Ez időben, uti tapasztalatai s nyelvismerteti alapján így állíthatja maga elébe kettős földadatát: eljutni nemzetünk bölcseséhez s azzal kapcsolatban megismertetni Európát Buddha vallásával, mely — nézete szerint — egykor őseinké is volt némi részben. E vallás, a népvándorlások idejében az emberiség felét, s még ma is egy negyedét sorozza hivi közé. — A buddhizmus főhelye Lassa, Tibetben, melyet elérni Csoma annyira esengett.

Sabathúból tehát Nyugati-Tibetbe vette útját, s annak kolostoraiban a legszegényebb módon élt, s nem mintha segélyezési ajánlatok nem tették volna neki, — mint ez dr. Campbell közleményéből is kitétszik, — de mivel természetében fektűt, s tán büszkeségének is tartotta, testi szükségereire a lehető legkevesebb gondot fordítani. Átalában ő a legszerényebb, a legigénytelenebb ember volt, a minőt csak képzelni lehet. A nélkülözés és szűkölködés nem esett terhére, sőt a bővelkedés esett volna; s azért azt, ha módja volt is benne, önként elutasította magától.

1829. elején Csomát dr. Gerard angol utazó a kanami láma kolostorában találta, s róla az „Asiatic Society“-hez érdekes tudósításokat küldött, melynek alapján a társulat jelentései a legnagyobb részvétellel és elismeréssel szólnak a tudós magyarról, ki a telet a tenger színe fölött 10,000 lábny magasban töltötte, írószobájában tetőtől talpig gyapru ruhába burkolva, pihenés nélkül reggeltől estig dolgozott, — s ennyi sanyarúság daczára 40,000 szót szedett és rendezett össze.

1831. végén Csoma Brit-Indiába tért vissza, s októberben dr. Campbell, kinek az utolsó tudósítást köszönjük róla, vele Simlában Kennedy százados házában úgy látszik először találkozott. Ruházata, melyet soha sem változtatott, bokáig érő kék posztó kabátból állott, fejét hasonló színű sapka fűdte, szakállá őszbevegyült. Az európaiak társaságát kerülte, s egész idejét könyvek közt töltötte el.

Szívén egy idő óta nehéz bánat rágódott. A mint a tibeti nyelvvel mélyebben megismerkedett, nyilvánossá lón előtte, hogy ez és a magyar közt semmi rokonság nem létezik. Mikor Teheránban először halla néhány tibeti szót, a hangrokonság meglepé. Csábítá — s most, hogy évek mulva teljes öntudatára kelle ébrednie csalódásának, végtelenül fűjt szívének. Késő volt. Most már tudományozomja nem enged letérni útjáról, s buvárkodásait szakadatlan buzgalommal folytatta, azon reménytel táplálva még, hogy Tibet irodalma talán némi világot fog vet-

etni nemzete őstörténelmére. Hiába. Végre csak a tudomány tisztá érdeke maradt fenn kárpotlással hazafi ábrándjaiért.

1837 végével Kalkuttába akart visszatérni; de aztán ismét Dekkánba szándékozott. 1838-ban Pemberton százados felszólította, hogy öt Bhutánba követségébe kísérje; de mivel ezen út sem adott kilátást Tibetbe juthatnia, csak Kalkuttában maradt 1842 elejéig, a midőn Lassa felé indult, hogy a czélhoz el sem jutva, uton találja a halált.

Darjeelingig jutott csak, hol dr. Campbell találkozt, ki utolsó napjai s óráiról azon érdekes tudósítást adta, melyet olvasóinkkal, Vámbéry szives közlése folytán, lapunk közelebbi számában ismertettünk meg

Rabok chorusa.

Jelige: „Tizenkilenczedik század.“

Tűnj el, fohászok sötét éjszakája.
Piros kárpitu, vídám reg, jóvel!
Deríts mosolygást a zord láthatárra.
Jer, a szabadság hírszellőivel!
Oh tárd fel egy szebb világnak képét!
Lelkeink a büntetést leélték.

Oh a lánczok oly kemények!
Kínos a vágy, bús az élet!
S a szabadság alma szép!
Melego van a napfénynek!
Balzsama a tiszta légnak!
S átöllel a magas ég!
A boldogság édes üdve
Soh'sem volt még kelünkbe,
És az „eszme“ mégis él!
Ez ég bennünk soh'sem szűnve;
Fényes képe soh'sem tűn le,
És varázsa oh mi mily!

Nagy isten, vesd ránk pillantásod!
Küldj nemtől nyomorunkra!
Hallasd csak egy szív-dobbanásod,
S mi élünk benned újra!
Hitünknek erős sarja támad!
Édesebb lesz a váltáság;
Szelidebb a kín és a bánat,
Förőbb a bús imádság!

Tűnj el, fohászok sötét éjszakája!
Piros kárpitu, vídám reg, jóvel!
Deríts mosolygást a zord láthatárra!
Jer a szabadság hírszellőivel!
Oh tárd fel egy szebb világnak képét!
Lelkeink a büntetést leélték.

Benedek Aladár.

A kréta-jegy az utca-ajtón.

— Thackeraytól. —

Egyik barátom házában utca-ajtóján, az ajtó félán, néhány hüvelykkel a zár fölött, egy krétával odamázolt jegy van, melyet valami pajkos gyerek firkált odaátmenőben. A küszöb, ajtószárny, zár, kilincs, mind elég tisztán van tartva, de ez a kréta-firkálás, bár épen nem esik kívül a szolgáló kezeügyén, már több mint két hete ott van, s fogadom, hogy ott lesz addig is, míg e lapot megírom, míg kinyomtatják, szétördják, egyszerűen a hónap végéig. Szeretném tudni, a házbeli szolgálók elolvassák-e e jegyzeteket arról a kréta-jegyéről? Hogy a *Cornhill Magazin**) jár a hazba, azt tudom. Magam láttam ott. Magam olvastam ott. Magam irtam azt ott.

*) „Cornhill-Magazin“ ezime a nagy angol humorista Thackeray által élete utolsó éveiben szerkesztett s kiadott havi folyóiratnak, mely regényeket, beszéleteket, költeményeket stb. közölt, mint Dickens (Boz) Household-wordsja, mely most All-the year round név alatt hetilappá alakult, s mint egy sereg más „magazin“ Angliában. London Cornhill városrészében adatván ki, innen vette nevét. Thackeray a mellett, hogy valamely nagyobb regényen dolgozott a mire mindjárt tréfásan czéloz is, egyes regényalakjai fölmentésével, — rendszeren minden számba írt egy ilyforma feecseget mint ez, melyet itt közlünk, s mely az angol cselédségnek oly érdekes és humoros képét adja, s melyet jithoni cselédtársó gazdáink s asszonyaink bizonyosan jó szízzel fognak olvasni. Szerk.

Egyszóval, a ház, melyről szólók, épen a magam háza, a „szerkesztő magánlakása“, a hová, daczára minden kérésnek, utasításnak, fenyegetésnek, az írók és kivált írók meg nem szűnnek küldözgetni czikkeiket s közleményeiket, s nem akarják megérteni, hogy azzal csak saját érdeküknek ártnak. Mert hogy tehetné, a kinek magának annyi dolga s írni valója van, ki maga képelete teremtményein dolgozik, kinek Máriát, az elvtelen gróf körmeiből ki kell szabadítania, az ádáz tábornokot saját cselészövénye hálójában megfognia, az anyagi lelkü espereset püspökségre előmozdítania, hogy tehetné, mondom, hogy mindezt, ezerszer félbe szakítva, végbevigye s mégis megtartsa azon lelki nyugalmat és derült kedélyt, mely a beküldött czikkek megbíralására s kellő méltánylására megkívánatik? A mit ide küldenek, uraim és hölgyeim, tudják meg sokkal roszabb sors vár arra, mintha becses közleményeiket csak Coruhille, a szerkesztői hivatalba utasítanák. Tegyük fel, dőlben érkezik meg ide a küldemény. Azt hiszik, ez igen alkalmas idő, hogy valaki ebéd alatt czikkeket bírálgasson? Ugy emlékszem, már érintettem e tárgyat másszor is. Most újra mondom, ha méltányos bírálatot ohajtnak, ne küldjék dolgozataikat a szerkesztő magánlakására. Tegnapi is, például, bár szigorú parancsot adtam, hogy senkit be ne bocsássanak, kivéven „sürgős dologban“, egy mosolygó fiatal skót ur erővel betolakodik dolgozó szobámba s magát bemutatja, hogy ő a „marhatápegyesület“ ügyvivője: gondolják, hogy szivesen láttam? Képzelmék, hogy ott a mint karszékemben ültem, azt mondta volna, hogy kihuzza két fogamat: szivesen fogadtam volna? Szerettem volna megfójtani. Merem állítani, hogy mind a mit akkor egész nap irtam, mintha ádáz embergyűlöletbe volna mártva, s ezt fiatal barátom betolakodása idézte elő. Marhatápi köszönöm. Mintha bizony a rázott szalma, marharépa, meleg moslék és korpakeverék oly könnyen lemenne az ember torkán, mikor valami nagyobb társadalmi kérdés fölött tör a fejét, vagy (mert ugy emlékszem épen epikai sodromban voltam) a hetedik égbe szárnyalni igyekszik.

Marhatáplálomat szerencsésen kituszkolva az ajtón, újra fölvehetem cmlékedésem fonalat az ajtófélán levő kréta-firka fölött, mely mintegy textus gyánant szolgál a jelen kis prédikáczióknak, melynek tárgya: nem a kréta, sem annak egy vagy más üdvös vagy káros használata (minők péld. hogy a tejbe keverik, vagy némely nő a nyakát fehéríti vele s több efflé), hanem: a *cselédek* lesznek.

Hogy el nem távolítják ezt a disztelen kis jegyet, föltéve hogy a kabátomon volna, nem leverném én róla? Emlékszem, mikor iskolába jártam, egy gondtalan fiúcskának tintafolt maradt a homlokán s három hét múlva is ott volt a jegy, ugy mint első nap. Fennakadnak én ezen a kis kréta-jegyem lakásom homlokán? Kinek a dolga lemosni a ház homlokáról a piszkot? Vagy én vegyek egy kefést s egy kis meleg vizet s magam tisztítsam le?

Jó. De ha azt a foltot lemosom, miért ne jöjék le reggel hatkor s mossam le a küszöböt is. Merem állítani, hogy a korán kelés és testmozgás hasznomra válnék. A szolgáló valamivel tovább alhatnak vagy heverhetnek ággyában, s theját és újságát oda vitethetné magának. Akkor Tamás is megkívánna, hogy segítsek neki a csizma- és a kés-tisztogatásban; a szakács: hogy a sütésben és főzésben; a szobaleány is megvárna, hogy a fodorító papírkákat más szedje ki az asszonya hajából, s más fűsülje és öltöztesse. Egy csomó cselédet kellene tartani a cselédek után, s ez

alcelédeknek tán rabszolgákat, a kik nekik szolgáljanak. A király megkéri a fődvár-mestert, hogy mondja meg a másodudvarnoknak, hogy szőljön az asztalnoknak, hogy küldje ki az apródot, hogy parancsolja meg az inasnak, hogy szalajtsa a szobaleányt, hogy kérjen az éléskamra-kulesártól egy pár darab czukrot az ő felsége kávéjába, mely valószínűleg egészen elhül az utánjárás alatt. Kis házaikban mi is kisebb-nagyobb mértékben királyok vagyunk. Itt is van rang, rend, arisztokraczia, fokozatok. Házadban, s az enyémben is, vannak rejtelmek, melyekről magunk sem tudunk. Nem akarak a „bejárók“ régi rémes kédsével foglalkozni; nem beszélnek holmi falusi rokonokról, szerelmes kanonérokról; meg annyi titkos összeköttetés igényével bíró nép; házuk meg nem fogadott cselédei; szürke asszonyok, kik esténként, karjukon kosárral, ólálkodnak a ház körül; piszkos nagykendők, melyek a kapuközben meglapulnak, mikor hazamegysz. E bejárók a Tamás elnyűtt bér-ruhát viselik, s öt „ur“-nak szólítják; e hallgatag asszony-személyek „kisasszony“-nak hívják a szobaleányt, alázatosan hajlonganak előtte, s tán kezét is csókolnak neki. S pedig e szolgálk szolgálainak is vannak még alárendelt pártfogoltjaik a város elhagyottabb részeiben, ama setét, szegény, hideg, nyomorult, piszkos pinczeszobákban, rongyos, büdös vackokon, hol meztelen, sápadt, kiaszott gyerekek hentelegnek. Meglehet, hogy a te söröd, mely a csapról oly bőven foly, egyszer-máskor eljut e setét pinczelyukakba is, hol reménytelen kín hallatja nyögéseit, s világot sem lát soha, ha a te konyhadról egy-egy darab gyertya-veget nem kapna néha-néha.

Nem igen sok éve, — nem tudom már, azelőtt volt-e, vagy azóta, hogy a kréta-jegy megjelent az ajtómon, — egy hölgy töltötte be a gazdasszonyi bizalmas állást e „magánlakásban“; — jó kedélyű és ritka jellemű hölgy volt; sokszor már hajnal előtt hallottam kopogni, s járn-kelni a szobákban és folyosón, a mint a kulcsokat csörgette, sörpögetett, s halkan dudolgotatott munkája közben.

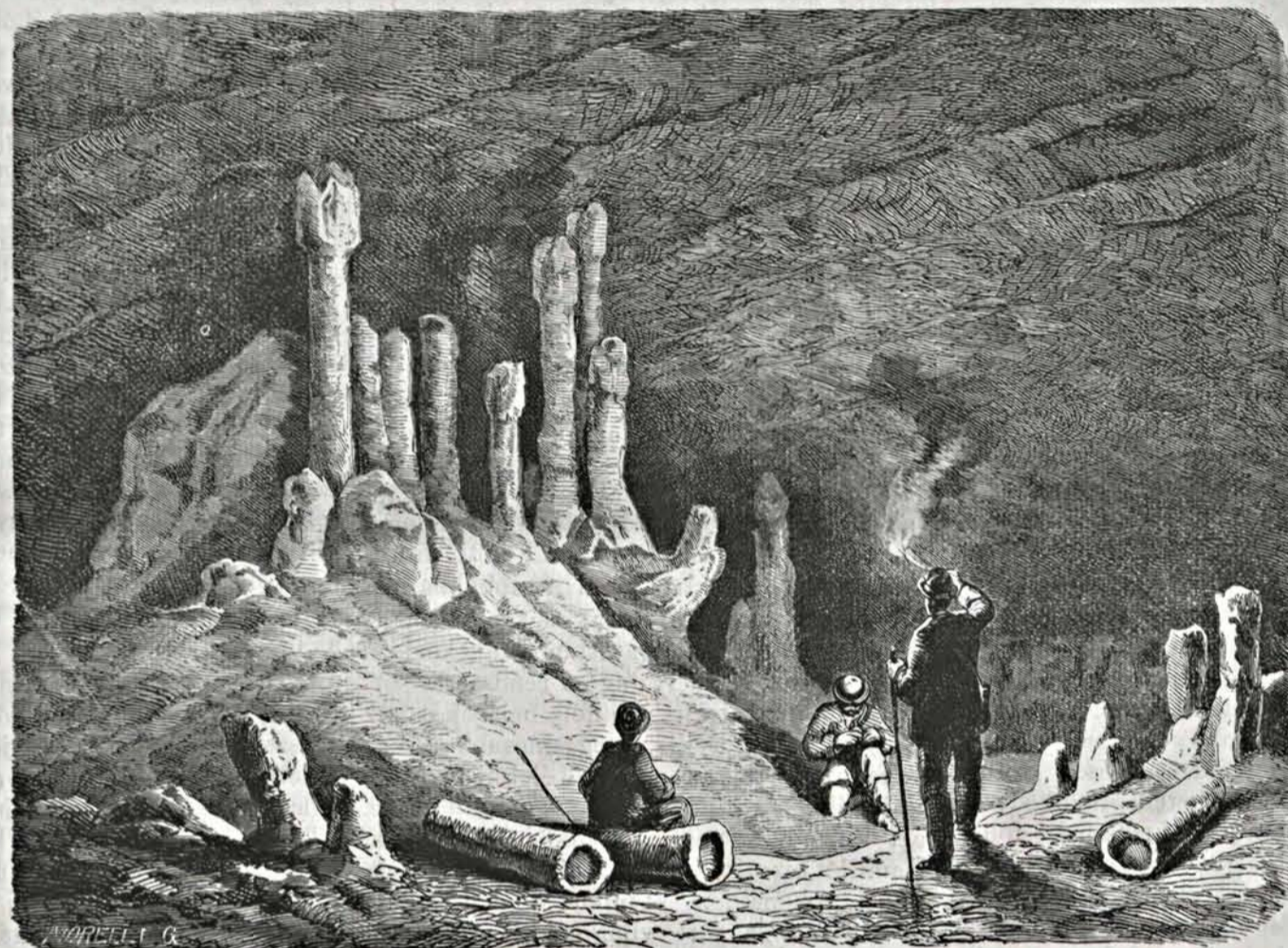
Nos, e derék személy, egész rendszeres szállítási üzletet vitt az afféle bejárók útján. E tisztakezü Phyllis a legcsinosabb kosárkakat rakta tele az enyemből élelmi szerek s italfélékkel, s küldözgette, — becsületemre, azt hiszem, szegény szűkölködő barátinak. Kamillát bizel kellett küldeni; visszaküldtem falusi rokonaihoz; s mikor elment, egész hosszú litánia jött világozágra büneiről. Hogy pl. ha megharagudt, oly válogatlan kifejezésekkel beszélt, melyeket nem ismételhettek; s a mi az ételféléket és sört illeti, az egész üzlet kétségtelen kiderült. S aztán? Neheztelhetek-e szegény cselédre, hogy még szegényebb cselédeket segélyez az én éléskamrámból? Tegye ön szívére a kezét, s vallja meg becsületére, mikor gyereket volt, s a szomszéd kertjéből oly „csabítólóg kandikált a körte“ rá: soha sem —? Ha nagy vendégség volt otthon, s ön, mint gyerek ott settenkedett a konyha és az ebédlő közt, míg az inas a falakat vitte s hozta: soha sem történt-e meg, hogy —?

Nos, a cselédek sok részben olyanok, mint a gyermek. Uralom alatt állanak. Alá vannak vetve a szidalomnak, másokrossz szeszélyeknek, esztelen követeléseinek, s ostoba zsarnokoskodásának gyakra. Duggatnak, összebeszélnek s kétszínűsködnek. „Kis fiúnak nem illik a széken fészengeni.“ „Kis leányunk nem kell lármázni és alkalmatlanokdni“ s több-efflé. Nem hallottuk-e mind e rendreutalásokat gyermekorunkban mi is, s nem ismételtük-e öreg korunkban magunk is? S az iskolában! elhisi-e, a ki mondja is, hogy az iskolamester s az iskolásfiúk közt egészen

ösziinte viszony létezik; hogy a gyerek bizalmas ragaszkodással viseltetik ahoz, a ki őt meg is naspángolhatja; hogy soha sem oszon el a lecceke elől; hogy soha sem csináltatja másik fiuval meg a kihagyott gyakorlatot; soha sem csinálja meg ő a másikat; hogy soha sem rúg ki a hámból, hogy soha sem hazudik, a meennyire t. i. az iskolai becsület megengedi. Ha valaha oly iskolásfiút ismertem volna, a ki minderre igényt tartott volna, arra intettem volna pajtásaimat, hogy vele ne társalkodjanak. Ha oly iskolamestert ismertem volna, a ki azt hitte volna, hogy vele ne társalkodjanak, azt én beültettem volna a legkisebb gyerek-padba, hogy tanuljon ember- és világismeretet. „Kilármázott?“ „Nem tudom tanító ur.“ Pedig jól tudta, hogy épen könyökös pajtása volt. „Ki mászott keresztül a falon?“ „Nem tudom, tanító ur.“ S pedig épen az ő maga nadrágját szakította el a vakolatos téglafal. — Ilyenek a cselédek is. „Ki ette meg azt a három galambot, a mi még ma reggel a galambpástétomból megmaradt?“ „Oh uram, bizonyosan még János“ (a ki a mult hónapban hagyta ide a szolgálatot); vagy „Talán a Mari, kisasszony kanári madara szökött ki a kalitkából, s annyira szereti a galambhust, hogy soha sem telik be vele.“ Az ám, a kanári madár volt; Erzi látta, s Erzi kész megesküdni rá. Egy szó se igaz belőle; de kérlek, ne mondd, hogy hazugság. Ez nem hazugság; ez csak pártod melletti szavazás. Védje mindenki a maga hátát; a cselédszoba a cselédszoba mellett tanuskodik az ebédlőszoba ellenében. Iskolás gyermekek és cselédek soha sem vallanak egymásra. Hallgatag megegyezés van köztök, hogy egyik se tudja: ki lármázott, ki törte ki az ablakot, ki ette meg a galambpástétomot, ki szedte ki a salátából a főtt tojást, hogy történiük hogy a boros üveg mindig fogy (mert bedugva is csak fogy) — s így tovább. Képzelmük, hogy Brutusnak egy inasa lett volna, a ki azzal állott volna elő neki, hogy a szakács jót ivott a curagao-ból; melyiket csapta volna el a kettő közül? — a szakácsot talán; az inast mindenestre.

Nem ugy! ha tányérod és poharad szép tiszta, ha csemetédre rögtön jó Tamásod s tiszta, szolgálataid és jó kedélyű: ne követeled tőle abszolút igazmondást. Maga szolgálataid érdeke is tiltja az őszinteséget. Akármilyen baj legyen, rosz kedvű vagy beteg, neki szolgálania kell, váltani a tiszta tányért, töltögetni a poharakat, új kést, villát hozni, soha el nem nevetni magát a te vagy vendéid tréfáira, figyelni mindenre, s mégis egészen közönyösnek mutatni magát, egy pár hallatlan káromkodást váltani az ajtóban a másik cseléddel, a ki kiinn szolgál, s veled szemben ismét nyugodtnak és udvariasnak lenni. Ha beteg vagy, egy órában huszszor be kell szaladnia csongetésedre, ott kell hagynia szeretőjét, vagy hűgát, vagy anyját, a ki Amerikába indul, legkedvesb barátját, a ki tőle bucsut venni jött, reggelijét, fris sörét, melyet épen akkor öntött ki, bármelyiket vagy mindezt, ha a csemettyű szól vagy az ur kikiált a szobából: „Tamás!“ Azt hiszed, teljes őszinteséget várhatsz azon embertől, a kit színes egyenruhába bujtattál, s azt követeled tőle, hogy hajporozza magát mint inasod? Valamint a tisztelendő rektor ur és tanítványa közt merő képtelenség a határtalan bizalmasság, ugy közted s Tamás vagy János az inas. Mari a szobaleány, s Erzi a szakácsné közt is csak viszonylagos igazság létezik, s teljes őszinteséget egyik részre sem követelhető. Hiszen a tisztel-teljes udvariaság maga is hazugság; melyet szegény Jakab tanusítani köteles egynemely kevély fiúnak irányában, a ki méltó volna, hogy ő tisztítsa a Jakab csizmáját s nem ez

az övét. Itt a kis fia, Aladár, most mult tiz éves, s hogy parancsol annak a magas, komoly, nyugodt és rendszerető embernek, Jakabnak az inasnak; rá kiált, ha nem hozza mindjárt a meleg vizet a theának, összeszidja, ha nem fényesítette tükörre a csizmáját, vagy parancsol neki, hogy szaladjon az istállóba, s kérje meg Pistától, attól a gazembertől, hogy mért nem vezeti már a ponyját, s így tovább. A mama pofozta Julcsát a szobaleányt, s a piczi kisasszony szidja Mártát a dajkát, a ki öt gyermekkel bajlódik a gyermekszobában. S a kis kisasszony s Aladárka, s a mama, s a papa, Mártától s Julcsától, s Jakabtól s Pistától udvariasságot s őszinte szolgálatkészséget követelnek. Kedves uraim és hölgyeim, nincs igazuk. Például ön a hírlapját kéri s Jakab azt felelné: „én olvasom, kérem ne zavarjon“ — vagy például, ön egy pohár vizet kér s ő azt felelné: „Te nagy ostoba kamasz, hát nem vagy elég nagy, hogy magad magadnak“ — ugyan kérem, mit mondana rá? Már pedig, ha a szomszédjának szólna ön ilyesmit, az is ugy felelné: igazságot csak egyenlőintől várhatunk. Azért hát, tisztelendő rektor ur, ne beszéljen ön nekem az iskolásfiuk őszinteségéről, vagy én fogok az ön őszinteségében kételkedni. Nem, Tamás az inasom maga a becsületesség s őszinte szívűség a szomszéd szobalány Zsuzsika irányában, de ha azt hiszi valaki róla, hogy ép oly becsületos és őszinte a gazdája iránt is, hatalmasan csalódik. Tamás és a gazdája közt titkok, hazugságok és lopások egész serege fekszik. Részemről jól tudom, hogy egy ügyes, udvarias, lelkiismeretes hypokritát tartok magamnak, ennyi meg ennyi évi fizetésért, hogy engem rendszeresen megcsaljon, meglopjon. Ha kétszínű nem volna, ki nem állhatnám gorombaságát s első nap el kellene csapnom. Azért nem is mérgeledhetem rá egy-két apró hazugság miatt, a mit velem szembe elkövet.

Scarisorai jégbarlang. — (B. Eötvös Loránt eredeti vázlata után Keleti Gusztáv.)

Arad-hegyalja.

III.

A kladovai festői szép völgytől, — melynek levegője oly tiszta s éghajlata oly szerencsés, hogy határába még semmiféle uralgó betegség és járvány be nem vehette magát, — egy negyedóra járásnyira fekszik Radna mezőváros, Aradmegye „Mária-Czell“-je. Neve az egész országban ismeretes, s pünkösöd, kisasszony és Mária napjain tiszteletre megy a zarándokok száma, kik a „csodatevő radnai szűz Máriához“ búcsút járnak. Az imponans fekvésű, nagyszerű radnai templomhoz a hegyoldalon óriás hársfa-sor vezet föl. Nem lehet itt érintetlenül hagynunk azon festészeti

remekeket, melyek az egészségtelen, zárt zárdafolyosók két oldalán, egymás fölött és alatt százával függenek.

Ezek az u. n. „Ex Voto“, azaz: fogadalomképek, melyek mindegyike az istenanyjának segítségéről s annak dicsőítésére szől, s melyeket hála jelül hoznak és akgnak föl ide, a tisztultabb vallásos érzés és a nemes izlés botrányára sokszor, azok, kiket hitők szerint a szűz anya mentett meg a képeken ábrázolt nyomorúságoktól.

E sajátos képcarnok tán reclam akar lenni a kolostor és templom csodatevő ereje mellett. De oly izléstelenül és esetlenül van összeállítva, vagy inkább egymásra halmozva, hogy valahányszor rájuk gondolok, boszankodom kell.

Némelyiken azonban mosolyogni is lehet; mikor például egy összetett kezekkel térdelő nőt s előtte koporsóban fekvő férjét ábrázoló kép alatt a következő naiv fölírást olvastam: „Ex Voto. — Barbara Schillack aus Dankbarkeit an Gottes Mutter.“

A templomban a nagy oltár mögött van néhány „mankó“ fölakasztva, melyekről azt beszélnek, hogy született szentek hagyták ott s a nagy kijárásnál egy vasrostélyllyal elzárták (az u. n. Ur koporsója), hová egy becsületos búcsú-saison alatt egy pár véka rez és ezüst pénzt hánytak

csukon. Elég volt a szomorú képből s őszintén fáj, hogy el nem kerülhetők.

De még egy szó: Deák Ferencz fája kiszáradt; Magyarországnak nem mezeje a vége! A dolog úgy áll, hogy harmad éve lippai és radnai urak, Széchenyi emlékeztetőre requiemet hallgatnak a radnai templomban. E nap emlékéül egy kis geoztenyefát ültettek a templom elé, körülkerítették nemzeti színű karókkal és egy kis táblácskára rá irták az emlékeztető napot és évet.

Következett aztán kisasszony-napja, a legnépesebb radnai búcsú, mikor az ország minden részéből összesereglik a sok buzgó és túlbuzgó, meg babonás nép. És ott találtak egy „nemzeti színű fát“, a minek tavaly még se hire, se hamva nem volt.

Rögtön kész volt rá a történet:

„Deák Ferencz sötét éjjelen idején eljött egyszer Radnára, hogy a boldogságos szűz Mária áldását leimádkozza a szegény házára; és arra kérte a szent anyát, hogy valamiképen adja tudtára neki Magyarhon jövő sorsát. — Hogy sikere legyen imádságának, a radnuczai kuttól (Radna elő része, egy jó negyed órai járás a templomhoz) egész a templom ajtajáig térdén állva csúszott. — Ott aztán megállott és azt a kis darab botot, a mire támaszkodott, leszurta a templom ajtajába, hogy ha az a bot ott kizöldül: Magyarország boldog lesz; — ha pedig száraz marad: az országgon erőt vesz a veszedelem és még soha hire se marad.“

Ezt a kis történetet csinálták a búcsúok a kis fára, mely akkor éppen a legszebb pompájában zöldült s ott körül térdelve százezrek lehetett látni imádkozni, a kik mind egyétt imádkoztak, a miért meséjökben az „őreg urat“ a radnuczai kuttól a templomajtajáig térdén csúszatták; — és a miért az „őreg ur“ valójában, ha nem is térdel és imádkozik, de mindenesetre ilyen kegyeletre méltóan — cselekszik.

Jelenleg a kis fának nyoma sincs a templom

előtt, kiszáradt e vagy gonosz kezok pusztították el — nem tudni; de a kik már zöldülni látták a „száraz botot“ azokban nem hal meg a hit és emlékezet, hogy Deák Ferencz a hazáért jól imádkozott.

Radnával összeépítve következnek a panorámában Solymos, rongyos szétzört oláh falu, feje fölött a hasonnevű barna romfalakkal.

Solymos vára ismeretes a történelemből. Birtokosai közül emlékeztetek Szilágyi Mihály, Báthori István és Zsigmond, ki 1602-ben Solymost a kladovai várcserénél említett Székely Mózesnek ajándékozta. Székely Mózes, mort a várat törökökre bizta, — nótába esett s 1607-ben Rákóczi Zsigmond a várat Lugosy János, lippai várkapitánynak zálogosította el 4000 forintért.

Solymos vára majdnem bevehetetlen erősség volt, s a lippai várral a Maros völgyének s a sószállításnak őrzeme és vére.

A sziklafal, melynek tetején pompázik a rom, közvetlen az országot s jelenleg a vasut mellől, egyenesen mered az égnek.

Jelenleg már egészen elpusztult, de még a mult század közepén is, mintegy 50 embernyi katonasereg tanýzott benne.

A romvár, mint minden régiség, igen népszerű, s a ki Radnán megfordul, különösen a búcsúok el nem mulasztják közelébből megtekinteni. A lakosok s a közel vidékiek is sokat

foglalkoznak a regényes falakkal s furcsa dolgokat beszélnek a „vörös barátokról“, a kik egykor benne laktak, s a kik közül még most is lehet hébo-korba egyet-egyet látni holdvilágos éjjelen. — Ső- és faszállító tutajos oláhok nagyon gyakran látnak „valakit vagy valamit“ a falakon.

Egy másik népmonda „tündérek várának“ nevezi. A két monda rokon egymással; a vörös barátok minden évben egy fiatal leányt, a tündérek pedig egy legényt követeltek a vidéktől magoknak adóul.

A rom mai állapotában nagyon érdemes a megzemlélésre s gyönyörű érzet nélkül nem lehet a szemet rajta legettetni. Az ablak-közökben maig is látható a régi festés s a várudvar közepén egy valódi művészettel épített ciszterna, mely oly mély volt, hogy a hagyomány szerint — egy belé dobott kacska a Maroson uszott ki; a mi, a Maros közvetlen alatta folyván, hi-hető is . . .

Radnát, éppen az indóház előtt — Lippával egy hajóhid köti össze, mely hid arról nevezetes, hogy tarifája az országban — még a pest-budai lánchidat se véve ki, — legmagasabb . . . A hid maga elég rozzant hozzá!

Lippa ugyan kívül esik czikkünk czime körén, de kívül még a megyén is, s csakis a kedves szomszédsg kedvéért teszszük e kurta kis kitérést. Nemrég ugy is még Aradmegyéé volt, s ma már Temesmegye tart rá számot.

Vára, — mely egykor a Solymoséval a Maros-völgy betett kapuját képezte, mely egykor éppen oly hatalmas és még nevezetesebb volt, mint az, és mely ma már szintén olyan rom, mint az; valamint nevezetes régi nagyszerű monostorát jelenleg hallgatással mellőzzük; csak egy eddig jelentéktelen kincseről, mely szép jövőjének anyja lesz nem sokára, „savanyu kut“ nevű primitív fürdőhelyéről szólnunk néhány szót.

E fürdőt eddig bérlő kezelte s a közönség, mert éppen nagyon jutányos volt — nem igen használta; csak egy közmondás keringett róla, hogy „a ki a lippai vizből iszik, az nem feleli el Lippát“ . . .

Mint gyógyvizet már régóta alkalmazta egyes betegeinél megyei főorvosunk, a mellbajok speciális orvosa, és mindig kitűnő sikerrel.

A fürdő iránt folytonos figyelmeztetési és ernyedetlen pártolása által végre fölkelte a kincstár figyelmét is, s jövőre maga a kincstár veszi kezelése alá az eddig kevés figyelemben részesült, de a legzebb jövőre hivatott fürdő és gyógyhelyiséget.

A „savanyu kut“ a várostól félóra járásnyira fekszik egy lombosorúsgyökkel körülvett völgyben, egyetlen bejárással. A hozzá vezető út illatos szénáskertek s árnyas fák közt fut s magának a völgynek éghajlata Olaszhoné; — levegője tiszta, üde, éltető; vize pedig, mely a hanyag kezelés mellett is mosésen bő, hatékony a mellbetegségek, s különösen a tüdőgyöngörök ellen.

Ez volt a vidék, melyet, természetesi kincseivel, történelmi drága emlékeivel, páratlanul

szép, regényes vidékeivel, lakosainak egyszerű életmódja és foglalkozásaival röviden ismertetni akartam; s ha kissé hosszabba nyult az ismertetés, annak egyedüli oka ez áldott vidék gazdagsága természetesi és történelmi kincsekben . . . Egy kedves jelenés e tündér vidék, melytől ha az ember megváltik, behunyja a szemét, hogy az ismerős kedves völgyeket, ormokat még egyszer lelkében lerajzolhassa.

Varga János.

számunk közölte. De különben is elevenen élnek a nemzet emlékében a hon szabadságharcában, a becsület sik mezején elvérzett, vagy az önkény uralma alatt vértanui halált szenvedett diósok, s közöttök az igénytelen tett embere, a tiszta lelkű, nemeslelkű báró Jeszenák János.

Az emlékek, melynek képe itt áll olvasóink előtt, oltáralaku, karrarai márványból faragott föláján a vértanui élethű mellszobra látható. Az alapzat, melyen ez áll, a haza czimerével díszített oltárkö; a czimeren, az 1849-diki állapotokat jellemzőleg a koronát lecsúggyó függőnyserű díszítvény takarja el, bizonytalanságban hagyva a szemlélőt: rajta van-e a czimeren, vagy nincs? A szobor mellett a hazafiság goniusza áll keblére szorított félkézzel, míg a másikkal a martýrság tövis koszoruját nyomja a nyugodt homlokra; alakja, arca, állása meghatottságot, mély fájdalomat s nemes nyugalmat tüntet elő.

Ez egész ábrázolat, mely erőteljes domborművet képez, trieszti szürkemárványból fényesre csiszolt s kétölnyi magásra emelkedő keretbe van illesztve, mely a családi sírbolt föl épített rácszott csarnok fölkéjéhez van alkalmazva.

Allványán a következő, általunk is már közelgő fölirat olvasható (a négy sor költemény Gyulai Páltól):

„BÁRÓ JESZENÁK JÁNOS,

szül. Pozsonyban, 1800. január 22-dikén.

Szerette hazáját
Szívvel, szóval, tettel;
Védte szabadságát
Hűven, becsülettel.
Áldozott, szenvedett,
Jutalmát nem kérte,
S nem küszölte többé,
Vérpadon halt érte.

Pesten, 1848. október 10.
Hamvait csakis 1867-ki
decz. 2-án hozathatá át
Emlékét örökítendő — gyászoló özevgye

gr. Forgách Aloisia.“

A keret felső részén pedig, erős sziklacsoportozaton, egyszerű kereszt áll, a hit örök jelképe.

A mű szobrászi kivitele jeles szobrászunknak Alexinek dicsőségére válik. Egyzerűség, bensőség, a ki a lippai vizből iszik, az nem hasonnemű hazai műtárgyaink közt kétségkívül az első helyek egyikét foglalja el.

A családi kegyelet, mely az elhunyt hamvai fölébe egy valódi művészi alkotást kívánt állítani, dicsőretre nem szorult. A lelkes nő, özv. gróf Forgách Aloisia, midőn drága elhunytját megiszta, egyzersmind hazai művészetünk pártolójául tünk

föl, ki jól érzi, hogy a szív vallásos és kegyeletos érzelméi méltó kifejezést nyerhetnek a művészet által is, s maradandó emlékekben élnek általa nemzedékről nemzedékre.

A scarisorai jégbarlang.

Az érdek, melylyel a természet bámulatos tüneményeit kísérjük, szorosan összefügg azon élvezettel, melyet azoknak ártésze nyujt. Azt hiszem, hogy az utóbbi évtizedben oly általánosság

B. Jeszenák János síremléke. — (Alezi szoborműve után.)

B. Jeszenák János síremléke.

Lapunk f. évi 42. számában említve volt, dicső szabadságharcunk egyik vértanuja b. Jeszenák János síremlékének október 20-kán, az elhunyt halálának 20-dik évfordulóján, a pozsonyi evang. temetőben történt leleplezése.

Most alkalmunk van az Alexi által művészi- leg kivitt szobor rajzát is bemutatni olvasóinknak. Magáról a megdicsőültől, kinek emléke áll előttünk, nem szükség hosszasan szólnunk olvasóink előtt. Életrajzát s arczképét mult évi utolsó

az álló-, ország-, kőbányai- és váci-uton; a keresési-utra vonatkozólag pedig hosszabb vita után nemcsak megengedték, hanem kötelezik a társulatot, hogy e kettős pályát és sorban építtesse ki egész a városigotig. Ellében a stáció-utczán tervezett vonalt nem engedik meg, mivel ez utca egy része nem elég széles e célra.

*(Közép-Szolnokmegyében) a zilahi távirda-állomás november 1-jén, a tasnádi nov. 24-dikén adatott át közforgalomnak.

*(A postaigazgatóság) tudatja, hogy decz. 1-étől kezdve a Bécsből Győrbe este, és Győről Bécsbe reggel induló vasúti vonal Ujszónyig kiterjesztetik, és ezen vonattal összeköttetésben Székes-Fehérvárt és Ujszóny között éjjeli vonatok rendeztetnek be.

Balesetek, elemi csapások.

*(A bácskai földrengésről.) írja egy levelező, hogy az keletről nyugat felé éreztetett, különösen Verbásztól erősebben. Ösödöktől fogva 1829-ben észlelték először Bácskában földrengést, másodszor 1836-ban, s végre a múlt héten, mely Verbászon és Torszán két másodpercig tartott s nagyrémülést okozott. Verbászon a Ferenccsatorna felülvizsgálásából történetesen a csatornára nézve, megrémülve látta egyszerre, hogy a csendes idő dacára a víz hirtelen nagy zúgással felkavarodik és felemelkedik oly erővel, hogy a mintegy ölnyi magasságra parton keresztül a ház falai orverődtek a hullámok. Mészhoggy látszott, hogy a házak falai dűledeznek, ismét mások azt hitték, hogy a zsiványok ássák a háza falait, stb. Mily területre terjed a rengés, még nincs megállapítva.

*(Egy homok-hajót) vontatott egy gözös kedden a Dunán. Egyszerre a vontató-kötél elszakadt, s a hullámok elborították a terhes hajót, mely a rajta levő három budai hajóssal együtt elmerült és oda veszett. A matrózok 13 árvaat hagytak maguk után. A szerencsétlenek neve: két Seibold testvér és Häusler.

Mi újság?

*(A királyné) szerdán délután utazott el Budáról Triestbe Hunyady grófné udvarhölgy, Ferenczy kisasszony, b. Nopcsa udvarmester s többek kíséretében. Mária Valeria főhercegnő Budán maradt.

*(A hevesmegyei királyi biztos.) gr. Szapáry Gyula, őfelsége nov. 16-án Afrikában, Port-Said-ban kelt legf. kéziratánál fogva ez állásából fölmentetett. A megye kormányzata a belügyminiszter intézkedése folytán december 1-jei ismét Bartakovics érsek mint örökös főispánnak adatott át, s a megye közönsége önkormányzati jogai gyakorlatába visszahelyeztetett.

*(Az Eszterházy-képtár ügyében) Pestváros egyik képviselője Tavaszai ur javaslatot terjesztett elő a közgyűlésen, miszerint Pestvárosa szólítsa fel a kormányt e kincsenek megvételére, s ha ez nem volna lehetséges, pénzfeloldozásra, melyen a képtár megvételének, s mely összeg 10 év alatt térítettnek vissza adakozások s általános gyűjtések segítségével. Pestváros azonban 10,000 frtot szavazzon meg, s 10 év alatt évenként folyton 5000 frttal járuljon a nemes csehlöz.

*(A lánchíd megváltására) vonatkozó okmányokat Wodjaner igazgató mind Bécsbe vitte, hol e tárgyban most érkezeltek vannak.

*(A vidéki színházak) a most folyó téli idény alatt a következő állomásokon tartják előadásait: Aradon (Follinus János), Baján (Völgyi György), Csetneken (Gerő Jakab), Debreczenben (szini bizottmány vezetése alatt Szabó T.), Érsekújvárt (Keleti László), Győrött (Kocsisovszky Jusztin), Hold-Mező-Vásárhelyen (Timár János), Kassán (Latabár Endre), Kolozsvárt (szini bizottmány vezetése alatt Fehérváry Antal), Kecskeméten (Kovács Mór), Léván (Bekéné, Zádor Zoltán művezető), Miskolcon (Egressy Akos).

Nagy-Beoskereken (szini bizottmány felügyelete alatt Szuper Károly), Pécsen (Károlyi Lajos), Siklóson (Nagy Ferencz), Szabadkán (Hubai Agoston), Szászvároson (Barna Bálint), Szegeden (Aradi Gerő), Szegszárdon (Budai József), Székes-Fehérvárt (Miklósi Gyula).

*(Tordai pogácsa.) Kolozsvári lapok írják, hogy József főherceget Tordán mulatása alkalmával megvendégelték tordai pogácsával, melyet a főherceg annyira megszeretett, hogy közelről nagy mennyiségben rendeltetett meg magának. *(Cseléd-rendszabályok.) A pesti előjáróság által készített cseléd-rendszabályokat némi módosítások, Budával együttes eljárás véggett, a miniszterium visszaküldte, a rendőri szabálytervezetet pedig nem erősítette meg, miután e tárgyban maga törvényjavaslatot akar a törvényhozás elé terjeszteni.

*(A farkasok) Biharban a Sárreán nagyon elszaporodtak, nemcsak a nyáját támadják meg, hanem az embert is. Fűzes-Gyarmaton egy gyermek ennek áldozata lett. Egy juhász nevezetesen kis fiával a réten legeltette a nyáját. A kis fiu valami egy hajtásnyira volt az apától, a midőn egy farkas megtámadta. A gyermek visítására görösös bottal kezében szaladt az apa, s a farkast gyermekek felve találta. Kutya nem lévén vele, maga szállott szembe a farkassal, s botjával rá vágott a fejére, de az nem szédült el, hanem neki ugrott a juhásznak. Küzdés közben a farkas nyaka az embernek hóna alá került, gondolván azonban, hogy ha elbocsátja, botjával majd jót huz rajta, elbocsátotta, s erre a farkas fél kezét bukaptta. A lárnmára összeszaladtak a juhások és kutyáik segítségével a farkast elverték. A gyermek meghalt, az apa még nincsen veszélyen kívül. Nagy hajtóvadászokat akarnak rendezni a napokban.

*(A „Kecskeméti lapok”) Szerkesztője, Hornyik János, felszólal az ottani szentháromság-szobor kijavítása iránt, mely szobor a „fekete halál” néven ismert betegség 1740. szept. 14-kén történt megszűnésének emlékére állítottatott 1742-ben. Kecskeméten a pestis — adatok szerint — először 1644. dult. 1678. elhalt pestisben 2578. 1682 és 92 ismét pusztított. 1709. a „guga-halál” jött. 1739—40 a „fekete halál” dühöngött. Majd kolera következett 1831., mely keletről származott hozzánk. 1836. ismét dühöngött, majd 1849., 1855., 1866-ban is megjelent, s kivette áldozatait.

*(Halálhíradások.) Edecs Albert nyugalomra lépett ref. esperes és 1867-ben Borsodmegye egyik kerületének országos képviselője, 39 éves boldog házasság után f. évi november 17-kén vesztette el nejét Tornai Sz. Zsuzsánnt; a boldogult a kereszttyén nő s kivált papnék valók példányképe volt; köztszetelet környezte életében s kísérte sírjába. Béke hamvaira! — Weisz János a természettanára a helyi. hitv. nagykorúsi lyceumban nov. 28-án meghalt.

Nemzeti színház.

Péntek, nov. 26. Harmadszor: „Kedv és hivatás.” Eredeti vígjáték 3 felv. Irta Szigligeti.

Szombat, nov. 27. „Az afrikai nő.” Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Meyerbeer.

Vasárnap, nov. 28. „Liliomfi.” Vígjáték 3 felv. Irta Szigligeti.

Hétfő, nov. 29. „Szentiván-éji álom.” Színmű 5 felv. Irta Shakespeare; ford. Arany János. Zenéjét szerz. Mendelsohn.

Kedd, nov. 30. „Zrínyi.” Opera 5 felv. Szövegét s zenéjét írta Adelburg Ágost.

Szerda, decz. 1. Vörösmarty Mihály születésnapjára: „Az adósnak.” Eredeti szomorújáték 5 felv. Irta Vörösmarty Mihály.

Csütörtök, decz. 2. „Fidelio.” Opera 2 felv. Zenéjét szerz. Beethoven. — (Töpeczer Ilka kasszony vendéglátékai.)

*(Kedv és hivatás.) Szigligeti e vígjátéka, mely a közlebbi napokban került színre, ezelőtt három évvel nyert Telegyi jutalmat; de a bírálatok nem igen kedvezőleg szólván, a szerző nem akarta előadni, míg ismét át nem dolgozza. Az átdolgozás nem segíthetett ugyan a darab lényeges benső bajain; az alapeszmét nem tudta összeolvasztani a

cselekvényvel, a jellemeket sem bírta tartalmasabbakká tenni. De sikerült a jeleneteket oly érdekesekké s az alakokat oly mulatságosakká tennie, hogy a közönség jól mulathatott, ha bár tisztább szellemi élvezetet nem merített is az előadásból, melyet a színészek kitünő játéka rendkívül emelt. A derék szerző koszorút nem szaporítja e műve, mely néhány előadás után le fog tűnni a színpadról; e néhány estét azonban elég jól töltötte be. Az előadók közül különösen Szigeti, Szerdahelyi, Prielle Kornélia emelendők ki. Feleki a különben is cynikus alakot még ridegebbé tette.

Szerkesztői mondanivaló.

— S. Szt. György. A „Vasárn. Újság” algebrai feladatokat és megfejtéseket nem közöl. Egyébiránt biztosítjuk önt, hogy problémájában nemcsak igazság, de még értelem sincs.

— Kassa. M. V. Sajnáljuk, hogy személyesen nem találkozhattunk. A jegyzékéből ki fogunk néhány darabot választani.

— O. Beese. Az anthropologia a hölgydjára van pályázatul kitűzve, úgy tudjuk, az akadémia bölcsészeti osztálya által, s így nem természetrajzi szempontból, hanem bölcsészeti anthropologia kívántatik.

— Unokaöcsémnek. Nincs nekünk a subjectiv vers ellen semmi kifogásunk, csak jó legyen; valamint az objectiv sem kapunk ha nem jó; mindenik a maga nemében. Mi épen ezt illeti, igen nehéz az ily költeményre, melyet csak a refrain fonálzála köt össze, benső egységet hozni be, egység helyett csak egymástán van többnyire. A végstívfalshogy sem tudnánk megbarátkozni s a többiben is egyes kifejezések és sorok ellen alapos kifogásunk vannak.

— Ha egy párt küldene kegyel, tán jobban tudnánk választani. Az idegen szem sokszor jobban lát.

— V. B. A cseri molnár menjen más malomba örölni, a mi garatunkon nem járhat le.

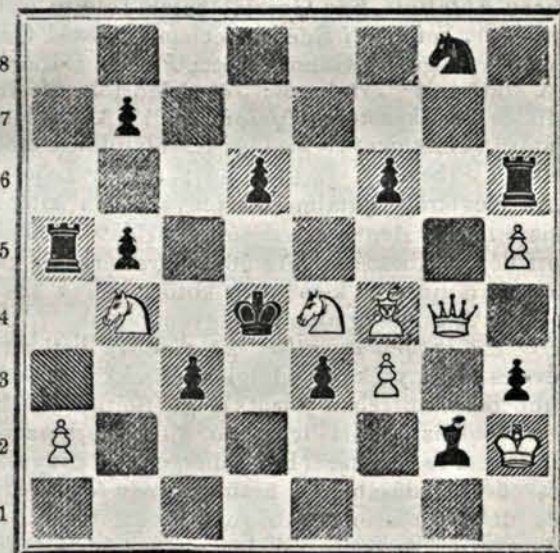
— Pest. M. B. A népies ballada igen sokszor felhasználható történet. Nem adhatjuk.

— Csorna. A képek farajzra nem alkalmasak; vissza fogjuk küldeni.

— Many. O. K. Kivánátra kijelentjük, hogy versei nem közölhetők.

SAKKJÁTÉK.

523-ik sz. f. — Szirmay Jánostól (+ 1868.) Sötét.

Világos.

Világos indul s a 3-dik lépésre mattot mond.

Az 518-ik számú feladvány megfejtése.

(Mates de Zamorától, Almeriában.)

- Világos. Sötét. 1. Fe2-h5 c3-c2 2. Fh5-e8 Kcl-d1 3. Fe8-a4 Kdl-cl 4. Bb6-b7 Kcl-d1 5. Bb7-b1 matt.

Helyesen fejtették meg: Vessprémben: Filüp József. — Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Jászkieőren: Galambos István. — Gelén: Glesinger Zsigm. — A pesti sakk-kör

Mai számunkhoz a „Csaladikör” szépirodalmi dívatlap előfizetési felhívása van csatolva az 1870-dik évre

TARTALOM.

Kőrösi Csoma Sándor (arckép.) — Rabok chorusa. — A krétajegy az utca-ajton. — Arad-hegyalja III. — Báró Jeszenák János siremléke (képpel). — A scariorai jégbarlang (három képpel). — A zene hatása az emberekre és az állatokra (folyt.). — A nemzeti színház igazgatásának történetéből. — Tarház: Adventi dolgok a népeletről. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Kozlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Hetinaptár.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21 sz.)

HIRDETÉSEK.

TÜRSCH F. váci-utca 19. sz. a „Nagy Kristóf” mellett feherneműek, csipke- és menyasszonyi-készletek raktárából. Női-vászonneműek rumburgi vagy hollandi vászonból.

Nappali-ingek, darabja: 4, 5, 6, 8—14 forintig. Magas éjjeli-ingek, darabja: 5.50, 7, 9, 12—18 forintig. Nyári éjjeli-ingek, 6, 7, 9—12 forintig. Vánkoshejak, 2.75, 3.75, 5, 6—10 forintig. Paplanlepedők, 5, 7, 9, 12—16 forintig. Alsólepedők varrás nélkül — 1/4 széles, 3/4 rőf hosszú, — darabja 4, 5.25, 6 forint.

Hálófőköteők hollandi vászonból 1, 1.50, 2, 3, 4 forint. Recefőköteők szalaggal díszítve 1, 1.75, 2 forint 50 kr. Lábravalók hollandi vászonból 2.75, 3.75, 4.75, 5 forint 75 krajczár. perkdől vagy schirtingből 2.25, 3, 3.75, 4 forint 75 kr. parketből 3, 3.75, 4 forint 50 kr.

Éjjeli köntösök (Corset) perkdől vagy schirtingből 2.25, 3, 4, 6—10 forintig. Éjjeli köntösök parketből vagy piqetből 3.20, 4, 5, 7—10 forintig. Fésülő-köpenyek perkdől 2.50, 3.75, 5, 7, 10, 15—20 forintig. Alsókönyak 3.50, 4.50, 6, 7, 9, 12, 15, 20 forintig. perkdől vagy piqetből 1.25, 5.40, 6 forintig. fésülő-köpenyvel vagy paletot-val 18, 24, 30 forintig.

Reggeli öltözékek, perkal- vagy molból 25, 30, 40, 50, 60 forintig. Kemény szoknyák, fodorral vagy a nélkül 7, 8.75, 10 forintig. Pipere- (Toilette) kendők rojtjal, piqetből 3.25, 4.50, 5 forint 75 krig. Nyári piqet-takarók 7, 9, 12 forintig.

Valódi irlandi vászon zsebkendők, tucetzaja 5.30, 6.50, 8, 12, 15 forint. „nehéz batizst” 5.30, 6.50, 8, 12, 18 „ könnyű ” 15, 20, 30, 36, 42 „ Szeggett ” 18, 24, 30, 36, 42 forintig. Himzett ” darabja 2.50, 3.75, 5, 7, 10 „ Színes nyomott ” 1.30, 2, 2 forint 50 kr.

Asztalterítők, legjobb fajta, 6, 12, 24 személyre, 6 frttól 60 forintig. Törülközők ” 6 frttól 20 forintig tucetzaja. Pamut harisnya, tucetzaja 4.75, 5.75, 7, 10, 15 forint és fölebb. Fil d'Ecosse harisnya, tucetzaja 12, 15, 18, 24, 30 forint és fölebb. Selvem harisnya párja 4.75, 6, 8 forintig.

Attóri Fil d'Ecosse harisnya, párja 1.50, 2, 3 forint 75 kr. Valódi rumburzi vászon, legjobb minőségű, 1 vég, 53 rőf, 80, 35, 40, 50, 60, 80—120 forintig.

Hollandi vászon, 1/4 széles, 1 vég 42 rőf, 18, 22, 25, 30—40 forintig. Hollandi vászon, 3/4 széles, 1 vég 50 rőf, 40, 45, 50, 60, 70 forintig. Creas vászon, 1/4 széles, 1 vég 38 rőf, 40, 45, 50, 60, 68 forint. Perkal, kitünő fajta, 1/4 széles, 1 vég 14 rőf, 6.75, 7.30, 8.75, 10, 12, 14 forintig.

Perkal kitünő fajta, 1/4 széles, 1 vég 14 rőf, 9, 10, 12.75, 14—16 frtig. Schirting, kitünő fajta, rőfe 32, 36, 40, 48, 54, 60 kr. Kozkás kemény-szoknyaszövet, 1/4 széles, rőfe 62, 68, 75 kr. Fehér piqet, rőfe 1, 1.40, 1.75, 2 forint. 637 (5—6)

Kertészeti és gazdasági képes hetilap "KERTÉSZGAZDA" (1—4) előfizetési ára 1870-dik évre 6 forint, félévre 3 forint. A pénzeket kérjük így czimezni: Gírókutinak Pesten (köztelek).

Előfizetési felhívás az 5-kros népkönyvtárra. A legérdekesebb regény tartalommal havonként háromszor fog megjelenni fizetkint és pedig 1-én, 10-én és 20-án. Az első füzet f. évi december 1-én jelenik meg. A „népkönyvtár” Pernett F. jeles regényével: „A bűn leánya”

„A bűn leánya” veondi kezdetét, melyből minden füzet egy szép képpel lesz díszítve. E könyvtár egy-egy füzeté csak 5 krajczár. Előfizetési feltételek: Helyben Buda-Pesten negyedévre 40 kr. Vidékre postai küldéssel 60 krajczár. Kapható minden könyvkereskedőnél és hírlap eladónál, kik ismét mint másod eladók 20% kedvezményben és bérmentes postai küldésben részesülnek. Takarékoság és egyszerűsítés szempontjából kéreknek a megrendeléseket nem levél — hanem postai utalványokkal megtéetni. Kiadóhivatal: Pesten, zsiárús- és gránátos-utca sarkán 9. sz., bemenet az irodába a zsiárús-utca felől. hova egyttal a pénzek és megrendelések küldendők. A nyomtatás mennyiségének meghatározhatása végett kérjük a megrendeléseket mielőbb beküldeni az „5-kros népkönyvtár” kiadóhivatalába Pesten, zsiárús- és gránátos-utca sarkán 9. sz., bemenet az irodába zsiárús-utca felől. 683 (2—3)

Kollarits Jozsef és Fiai „YPSILANTHOZ” címzett legelső vászonruha gyári raktárban váci-utczában Pesten, kaphatók a legolcsóbb árakon s legnagyobb választékban mindennemű kész fehernemű férfiak, hölgyek és gyermekek számára.

Férfi-ingek, rumburgi, irlandi vagy hollandi vászonból, darabja 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft. Férfi színes ingek, 1 ft. 50 kr., 1 ft. 90 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft. Férfi pamut madapolan ingek, 1 ft. 50 kr., 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft. Férfi-gatyák, magyar, félmagyar és francia mintában, félvászonból 1 ft. 10 kr., 1 ft. 50 kr., 1 ft. 55 kr., 1 ft. 60 kr., valódi vászonból 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr. Férfi gallérok, kszelők, divatos nyakkötők, harisnyák és minden fajú vászon és batizst zsebkendők és esernyők. Hölgy vaszon ingek, sima 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft. himzett 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5—14 ftig, a legújabb francia mintában 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft. Hölgy francia derek-fűző, 1 ft. 50 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr. Hölgy perkal-corseettek, 1 ft. 85 kr., 2 ft. 20 kr., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5, 6, 12 ft. Hölgy alsókönyak, krinolinok, lószőrszoknyák hölgy alsónadrágok, perkal, csikos és piqet barehetből, hálófőköteők, harisnyák s mindenfajú zsebkendők, szint-ugy gyapju szövött alsómellény s nadrágok és harisnyák, urak s hölgyek számára. Fiu vaszon ingek, 2 évesnek 1 ft. 50 kr., 2 ft., 4 évesnek 1 ft. 90 kr., 2 ft., 10 kr., 6 évesnek 2 ft. 10 kr., 2 ft. 40 kr., 8 évesnek 2 ft. 20 kr., 2 ft. 45 kr., 10 évesnek 2 ft. 65 kr., 3 ft. 15 kr., 4 ft., 16 évesnek 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr. Fionom színes és fehér madapolan ingek minden nagyságra és árban. Leány ingek, sima s himzett, leány corsetek, nadrágok, alsókönyak és harisnyák. Továbbá ajánljuk legnagyobb vászon-raktárunkat rumburgi, hollandi és irlandi vászon, végét 27, 28, 30, 32, 35, 40, 50—120 ftig, creas vászon 12 ft., 12 ft. 50 kr., 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25 ft. Vászon törülközők, kötegeje 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12—20 forintig. 605 (8—9) Színes agyi kanavaszon, vége 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13—16 ftig. Asztalterítők, kötegeje 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 7 ft. 50 kr., 8—12 ft. Abroszok és asztali terítékek, 6, 8, 10, 12 és 24 személyre. Nagy választékban függönyök, agy- és asztal-terítők, kaves abroszok, s csemege kendők. Menyasszonyi készletekkel kész fehernemű és vászonruhakban a legnagyobb választékban szolgálhatunk. Nagy árjegyzékünket kívánásuk bérmentesen beküldjük. Rendeléseket még a levél érkezése napján legjobban eszökölletnek, s a csomagolást nem számítjuk.

Dicséretesen ismert szépitőviz, ugynevezett HERCZEGNŐ-VIZ, mely a bőrnék ifjas frissességét visszaadja, s az arczszínet a legkésőbb korig, fehéren, nyulékonyan, tisztán s lágyan fentartja, az arczot, nyakat, kezet s a kart minden bőrtisztálanságtól, u. m. seplől, máj-folt, napégetés, sárga-foltok, pörénések, orr-vörheny, sómor, hópörénés, égetés s arczredőktől megóvja. Ezen hathatóságára nézve dicséretesen ismert szépitősszer egyedül s kizárólag valódi minőségben kapható LUDEFM. illatszerek-kereskedésében „a Minervához” Pesten, váci-utca 21-dik szám alatt. 684 (2—3)

VALÓDI PAGLIANO-SYRUP, Pagliano Girolamo flórenci professortól egyenesen ide szállítva, különböző mennyiségben kapható Török József gyógyszerész úrnál Pesten, király-utca 7-ik szám. Egy üveg ára 1 frt. 50 kr. Egy tuczat ára 14 ft., fél tuczat 7 frt. Az ismételadók igen kedvező engedményekben részesülnek. E szörp tisztítja a vért, eloszlatja a megromlott nedveket, megrikítja és megjavítja azokat, következképpen mindazok, kik e szörpöt havonként két napon át használják, jó egészségre érhetnek. E szörp sok oly betegséget meggyógyít, melyeknél az orvosi szer csekély javulást eszközöl. — Ep most érkezett meg egy friss szállítmány, melynek valódiságáért kezességeltek. 690 (2—6)

HETI-NAPTÁR table with columns for months (November, Deczember), days of the week, and religious events (Hónapi-és hetnap, Katholikuss és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, N a p, H o l d).

TÜRSCH F.
Pest, váci-utca 19. sz.
FÜGGÖNYÖK
és
butor véd-kendők.
Angol csipke-függöny, két szárnyos, egy ablakra 4.50, 5.75, 8, 10, 12, 14 forint és fölebb.
Angol csipke butor-véd-kendők, darabja 30, 40, 50, 60, 80 kr. és fölebb. 636 (5-6)

Gége-, légeső- és torokbajban szenvedőknek!
Orvos és sebész tudor
LÖRI EDE
a bécsi orvosi kar tagja, a bécsi köz-kórház volt másodordos. Türk tárnak gége-, légeső és torokbetegségek osztályán Bécsben. 681 (2-10)
Rendel a fennemlített bajokban, d. u. 2-4 óráig, váci-utca 6. sz. a.

TÜRSCH F.
Pest, váci-utca 19. sz.
Keresztelő készletek.
Keresztelő készletek minden színben, következőkben, u. m.: vánkös, zubonyka és főkötőcske, 12, 15, 20, 25, 30, 40 forint és fölebb; paplannal együtt 20, 25, 30, 40, 50, 60 forint és fölebb.
Moll vagy tull zubonykák és főkötőcskék, szalaggal izletesen díszítve együtt 3, 4, 5 forintig. 635 (5-6)
Zubonykák és főkötőcskék együtt; kötve, horgolva vagy hálózva 1.50, 2, 2.75, 3 forint 50 krig; szalaggal díszítve 2, 2.50, 3, 4 forint.

Kutya-labdacsok,
Anglia leghíresebb állatorvosainak évek hosszú során tett tapasztalásai alapján, **Kwiza Ferencz János** által készítve, **Korneuburgban;** kutya-betegség, vidáncz, nehézség, csúsz s a rendes kutya-betegségek ellen.
Biztos óvszer a veszettség ellen.
Egy skatulya ára 80 kr.
Valódi minőségben kapható **Pesten: TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész úrnál, király-utca 7-dik szám. 656 (6-9)

A leghíresebb s. kiz. szabadalmazott
Oxford eszencia
meggyógyít azon pillanatban minden makacs fogfájalmat. Hathatósága a leggyorsabb s legkisebb.
Egy üvege ára 50 kr.
Haktárak: Bécs s az ország minden nagyobb gyógyszerertáiban léteznek.
Nagybani megrendeléseket elfogad **Zulu G.** cs. kir. szabadalom tulajdonos Triestben.
Főraktár Pest s a vidékre nézve: **Török József** gyógyszerész úrnál, király-utca 7-dik szám alatt. 648 (7-10)

Revolverek.
A t. cz. vidékiek és utazók személy-biztosítására ajánlhatom legjobb rendszer szerinti és jól kipróbált revolvereimet, melyekkel egy percz alatt 6 erős és biztos lövés tehető; ugyanannyi idő alatt pedig újra megtölthetők. Ily revolverek az **önvédelemre** minden eddig feltalált fegyverek közt legbiztosabbak.
Legnagyobb választékban nálam, következő árak mellett kaphatók u. m.
1 Revolver 6 lövéssel 7 milliméternyi 17 fttól 25 fttig
1 " ismét nagyobb 6 lövéssel 9 milliméternyi 20 " 35 "
1 " ismét még nagyobb 6 lövéssel 12 milliméternyi 22 " 40 "
1 kisebbzerü zsebrevolver (Faust-Revolver), mely zsebben kényelmesen hordható 10 " 20 "
Ezenkívül minden hozzátartozó tok és töltésekkel is szolgálhatunk.
Nem tetszés esetében a fegyver 14 nap alatt kicseréltetik.
Unschuld Ede,
fegyverkészítő és kereskedő Pest, váci-utca „a levelhez.”
Vidékről megrendelések a leggyorsabban utánvét mellett eszközöltetnek.
494 (15-16)

A már több mint 15 év óta **köszvény s csúszbántalmak** ellen a legnagyobb sikerrel használt s hathatóságra nézve felülmulhatatlannak elismert
Lairitz-féle
erdeigyapot-vatta, erdeigyapot-olaj, spiritus stb.; továbbá **mellények, nadrágok, térd-, kar-, mell-, gerinc- s váll-mellegítők, testövek, flanel, kötőfal, betét-talpak** stb., mindezek erdeigyapottól, pontos használati utasítással együtt — **Pest-Budara** nézve egyedül s kizárólag valódi minőségben kaphatók **SIGMUND JÓZSEF-nél,** városház-utca 1-80 szám alatt, a „zöld koszorúhoz” címzett rak-tárban. 682 (2-3)

SZURMÁK J. FIAI
arany-, ezüst- és drágakő-ékszer-üzlete
Pesten, kigyó-utca 1. sz.
Kivonat a nagy árjegyzékből.
Ajándék darabok.
Minden darab 3 próbás aranyból.
Gyermek fülbevalók 1 ft. 70 krtól és felj.
Fülbevalók gömbölyűek 4 » 25 » » »
Fülbevalók hosszúk 6 » » » »
Keresztek 2 » 25 » » »
Csattok 1 » 20 » » »
Ing gombok 2 » 50 » » »
Női gyűrűk jó kövél 2 » 50 » » »
Női pesétnyomó gyűrűk 3 » 50 » » »
Karika gyűrűk 3 » » » »
Férfi gyűrűk pecsét nyomó forma 5 » » » »
Nyakendők tük 5 » » » »
Nyakláncok kereszt vagy metállhoz 6 » 50 » » »
Metálok 6 » » » »
Melltek (Broche) 6 » » » »
Garniturok (Broche és függő) 15 » » » »
Karpereczek 18 » » » »
Óraláncok rövidiek 24 » » » »
Óraláncok hosszúk 38 » » » »
3 (13) próbás ezüsből.
Mária képek nyakba — ft. 15 krt. és felj.
Keresztek 30 » » » »
Mataillók fénylős 50 » » » »
Hivatalos próbával ellátva.
Nehezebb arany és ezüsttárgyak, u. m. láncok, garniturok, evőkészletek, 6, 12, 24 személyre, a munka különfélesége szerint, gyártási áron számítatnak.
A fantasie-darabok, finom drágaköves tárgyak, Louis Laine legújabb rajzai után vannak dolgozva.
Cserénél, az arany vagy ezüst egyenlő finomsága mellett, csupán a munka fizettetik.
Kijavítások, ezimerek, betük metszése kőbe vagy aranyba gyorsan eszközöltetik. — Saját használatunkra vásárlunk gyémántokat, gyöngyöket, színes kőveket, ócska aranyat és ezüstöt.
Arany-üzletpénzt, bel- és külföldi beváltunk a napi árfolyam szerint.
Vidéki megrendelések a szokott módon pontosan teljesítetnek, és nem tetsző tárgyak másért becsereztetnek. 678 (3-0)

Teljes egészség.
Számítalan bizonyítványok tanúsítják, hogy **Caivin** párisi gyógyszerész izletes **növénylabdacsal** oly erővel bírnak, mely a közönséges gyógyszereket messze túlhaladja, s hogy azok minden más gyógyszernél nagyobb kegyben állnak a közönség előtt.
Kétségbe lehetne vonni ezen labdacsal gyógyszerikerét, melyet az alább nevezett betegségekben tanúsított, ha nem volna az megerősítve magasállású és részrehajlatlan férfiak levelei által.
Ezen labdacsal által gyógyított betegségek a következők: Szorulás, májbetegségek, rheumatismus, vizkóróság, gyomorbojok, fejfájás, hányásra való hajlam, emésztetlenség, bélfájalmak, melyek a tétienségtől származnak, felhívások, étvágyhiány s mindazon szenvedések, melyek a tisztulást követik.
Milyen a vért tisztítják, helyreállítják az organismust s meggyógyítanak oly betegségeket, melyek különben nehezen vagy épen nem gyógyíthatóknak tartattak, minők: a nehéz halás, gyenge látás, idegbajok és idegizgatottság, máj- és ágyék-fájalmak, köszvény, valamint számos más bajok, melyek a szervyengeségből származnak.
Egy doboz ára 1 frt.
Főraktár Magyarország és mellékterületei részére **Pesten: TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész úrnál, király-utca, 7. szám.
J. P. CAUVIN, gyógyszerész Párisban.
687 (2-6)

Titkos betegségeket s tehetetlenséget, elgyengült férfierőt,
gyakori magümlések, sőt a végképeni tehetetlenséget katonai és polgári körházakban sikerrel használt egyszerű módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az jónnan keletkezett 48 óra alatt) gyógyítja **Weiss J. gyák. orvos** és szülész, az itteni cs. kir. garnison főkorházbán kiszolgált osztály-orvos, minden alkalmazottsággal egy titoktartás, mint a gyógyezelökhöz jól beosztott **rendelő-intezetben** Pest, kiz. mező-utca 35. sz. I. emelet, (a „Terézhoz” címzett gyógytár szomszédságában), bemenet a lépcsőn, naponta reggel 7 órától 10-ig és délután 1-4 óráig.
Férfiak és hölgyek részére külön bemenet és külön várószoba.
Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kívánatra gyógyszerrel is gondoskodik. 675 (3-12)

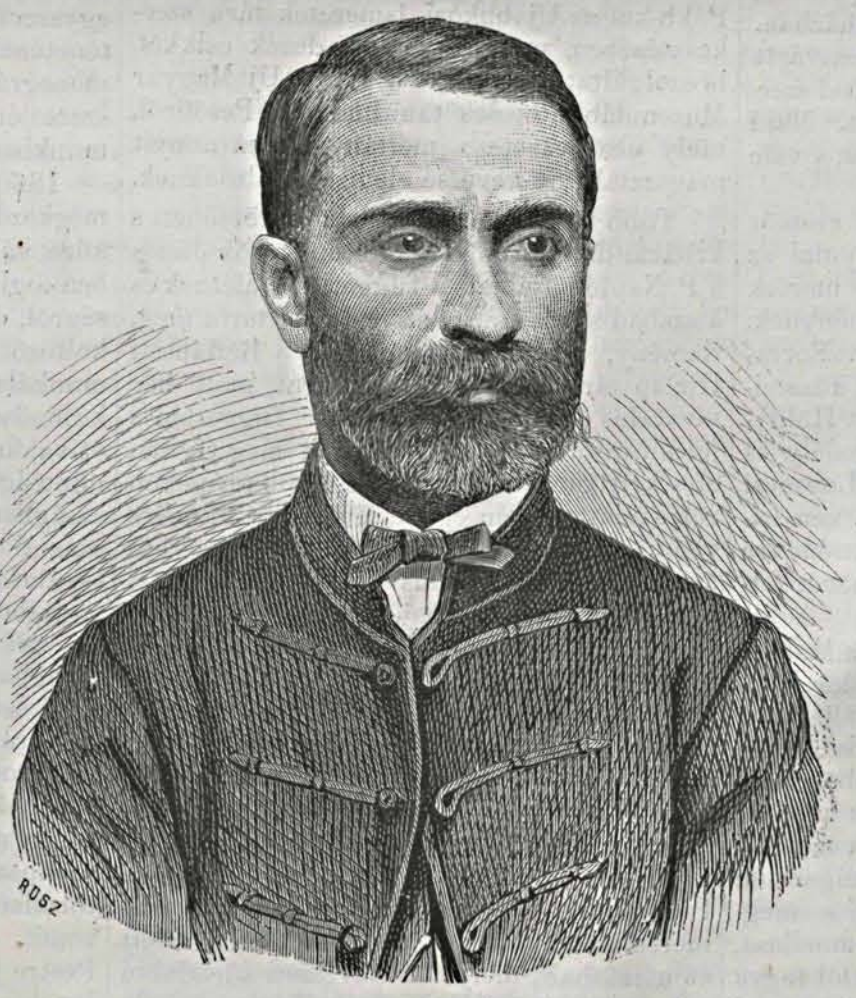

Pest, december 12-én 1869.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politkai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.
Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokk illetőleg: Egy négysser hasábozott petit sor vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszori ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalkunk számára hirdetéymeket elfogad Beecben: **Oppellik Alajos,** Wollzeile No. 22. és **Haasenstein és Vogler** Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 krajczár.

Gyulai Pál.

Gyulai Pál, kinek élethü arczképét olvasóinknak bemutatjuk, azon ritka emberek közé tartozik, kiknek működése iránt az irodalomban és a közéletben még az ellenfél is őszinte elismeréssel s tisztelettel viseltetik. Tehetségeit s jellemét azok sem vonták soha kétségbe, kik vele irodalmi vagy politikai, bár sokszor éles, sőt szenvedélyes polemikákat folytattak. Egyénisége pedig olyan, melynek ellenségei nincsenek, csak barátai s tisztelői lehetnek. Az általános elismerést, melyben részesül, Gyulai annak köszöni, hogy meggyőződését mindig egész teljességében kimondotta és fentartotta, és soha sem mondott egyebet, mint meggyőződését; véleményeit pedig soha sem hagyta sekélyes felületességben, hanem lelkiismeretes tanulmány s alapos gondolkodás által mindig a meggyőződés magaslatára emelte. S az emberi természet dicséretéért legyen mondvá, a meggyőződésnek oly ellenállhatlan ereje van, hogy előtte, mihelyt annak őszinteségéről s mélységéről meggyőződött, az ellenvélemény is önkényt s tisztelettel hajol meg.
Ily férfiú megérdemli, hogy élete s munkássága minél széleseb körben legyen ismeretes, s jó szolgálatot véltünk tenni olvasóinknak, midőn őket Gyulai Pál életrajzában legalább vázlatával megismertetjük.
Gyulai Pál 1826. januárban született Kolozsvárt. Atyja Antal, az erdélyi királyi kormányzó számvevő osztályánál szolgált, anyja Hajós Sára volt. Tanulását a kolozsvári reform. kollégiumban kezdette, melynek osztályait, a gymnasiumi, bölcsészeti és hittani folyamatokban folytonos szorgalommal s kitünő sikerrel járta végig.
Gyermekkorában már nagy előszeretettel fejlődött ki benne az irodalom s a színészet iránt. Az akkori erdélyi főváros, az első állandó magyar színházzal birva, miben

GYULAI PÁL.

csillogó szemű s tüzes mozdulatu, mindig szavaló kis fiut.
Tizennégy éves volt (1840.), midőn atyja meghalt s özvegyen hagyta nejét, árván gyermekeit: három fiát s egy leányt, kik eltűntek s mindig ujak támadtak, folyvást munkatársa volt, és pedig csakhamar azon munkatársak közé tartozó, kiket szerkesztők és olvasók a legszivesebben láttak.
1843-tól 45-ig Pataki Dániel gyermekei